

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Konstnärligt examensarbete

Såna som oss

Författare: Lotta Leon Vilde Wahl

Handledare: Helga Krook

Termin: VT17

Ämne: Kreativt skrivande

Nivå: III

Kurskod: 2KS10E

Krigszon

Djupt andetag. Käkar späns. Hakan upp. Axlar bak. Tryck ner handtag. Skåpsluckor slår. Klackar smattrar. Nycklar skramlar, skrapar upp revor i skåplacken. Röster skriker, låga röster, höga röster, glada röster, arga röster. En boll kommer studsande, jag hukar, den missar precis. En hand smätter mitt bakhuvud så det studsar framåt, Lasse. Går längs väggen, undviker värsta strömmen. Knuff bakifrån, ramlar in i dörrkarmen till uppehållsrummet. Blir stående i dörröppningen för att hitta balansen igen.

”Va fan vill du?” Carning stirrar på mig medan jag snubblar ut i korridoren igen. Armar, ben, huvuden överallt. Sveltiga armhålor. Stank av kvalmig parfym, Bennelind är i närheten. Nacksving bakifrån. Äcklig, sveltig armhåla lägger sig som en våt sugpropp runt nacken. Bennelinds ansikte är en centimeter från mitt, han flinar när han klämmer åt.

”Du måste inte tömma hela flaskan varje morgon Bennelind. Det känns en halvmil innan att det är du som kommer.”

”Exakt.”

”Du stinker löksvett. Fattar att du håller på hela flaskan. Är raggardusch enda duschen du jobbar med eller?”

Greppet hårdnar. Bennelind använder andra handen som hävstång. Jag armbågar honom i maggropen. Greppet lossnar. Jag duckar och springer innan han hinner ta nytt grepp.

”Öh, Lisa, få känna på pattarna då, justa.”

Innan jag hinner få upp händerna har Carl tagit ett hårt tag om vänstra bröstet. Jag får grepp om hans hand, borrar in naglarna och vrider runt armen tills Carl gnällande går ner i brygga.

”Det är la enda sättet du nånsin kan få ta på nåns bröst, ditt äckel. Det lär ju inte vara nån som låter dig göra det frivilligt.”

Längre bort ser jag Nils-Auge komma släntrandes. Han flinar mot några tjejer, drar en av dem i hästsvansen och skämtduckar när hon vänder sig om. Våra ögon möts över havet av stinkande tonårskroppar. Nils-Auge höjer ett ögonbryn, nickar mot ventiltrumman ovanför och flinar så jag ser hela tandraden.

Vid trappan upp till matten sitter Nicke och gråter. Över honom står Janne. Ansiktet är en centimeter från Nickes. Fastän Janne har ett grepp om Nickes hår och böjer huvudet bakåt, har Nicke blicken i golvet. Tårarna rinner nerför hans bleka

kinder. Händerna är knäppta mellan knäna som i bön. Nicke är så tacksam att mobba. Han har samma frisyr som jag hade när jag var tre år, munkfrilla, stor glugg mellan tänderna, lång och ranglig, extremt blek. Han ser lite ut som en likmask där han vandrar fram i zombietakt. Kläderna är någons utrensning från sjuttioalet, utsvängda manchesterbyxor som han drar upp till armhålan, tröjor som lyckas lämna magen bar trots att byxorna går för högt upp. Han säger aldrig något, inte ens när lärarna hotar med sänkt betyg om han inte svarar på frågorna.

”Svara då din jävla bögjävel.”

Nickes läppar rör sig, men det kommer inget ljud. Han har börjat skaka okontrollerat.

”Vad har han gjort dig?” Jag sparkar Janne i knävecket och puttar honom åt sidan. Han famlar efter ledstången men hinner inte få fatt i den utan studsar rumpen mot nedersta trappsteget. Ansiktet vrider sig, munnen hamnar snett, ögonen kisar och blänker.

”Låt honom va.”

Janne drar sig sakta upp, rörelserna är stela. Han andas i ryck. Det där gjorde svinont, det syns lång väg.

”Ont i rumpen lilla gubben?”

”Håll käften din jävla fitta.” Orden kommer i osammanhängande stötar.

”Passa dig så jag inte gör om det.”

”Du ska få sen, din hora.”

”Du kan ju alltid försöka.” Jag drar upp Nicke på fötter och vi går upp mot matten.

”Du kan inte gråta, Nicke. Du gör det bara värre för dig själv. Du måste slå dem.”

Jag ser på honom att det inte kommer hända.

Matteprov. Christian delar ut proven. Nils-Auge sitter längst fram, lutad mot väggen som vanligt. Han flinar mot mig. Jag vet vad det flinet betyder.

”När ni svarat färdigt på frågorna, gå igenom dem en gång till och kontrollräkna att ni inte gör onödiga slarvfel, sedan går ni ut tyst så ni inte stör era kamrater.”

Pennors rasande ljud mot papper. Knapprande ljud från miniräknare. Suckar. Stön. Jag ser ner på pappret, upp på Nils-Auge. Hans panna är inte så rynkad som den borde. Han har lagt armen runt provet. Bakom muren ligger fusklappen skyddad mot insyn. Han skriver ner tal efter tal på lappen. Christian sitter och läser en roman, han märker ingenting av massproduktionen av fusklappar som sker framför ögonen på honom. Jag

vrider huvudet för att läsa på ryggen av boken. To kill a mockingbird. Jag skriver ner titeln på handen. Jag har precis hunnit skriva klart när brandlarmet går.

My fair Lady

”Det blir tio kronor.”

Jag vänder mig om och går innan mamma hinner svara. Rösten bakom mig stiger till crescendo.

”Tio kronor för vatten, det är ju gratis från kranen. Det var det värsta jag hört. Då står jag över.”

”Lisa?”

Jag går bakom en pelare. Kvinnan bredvid mig sträcker halsen över horden för att se vem som skriker.

”Lisa?”

Jag vill bli ett med pelaren, en stenstod. Tanten bredvid börjar viska med en annan tant. Jag uppfattar ord som ”ohyfsad” och ”vulgär” och jag krymper två centimeter.

”Lisa!”

Innan skriket når över hela teatern vänder jag om. 180 graders panorama av snipiga näsor bakom kandelabrar, menande blickar över vinglas, stelnade munnar. Hundratals ögonvitors strålkastare slår emot mot mig. Inga blickar, inga pupiller, bara ögonvitors punktljus följer mig på förnedringens scen. Stirrande ögonvitor är allt jag ser.

”Lisa!”

Jag tränger mig fram genom publikmassan och rycker tag i mammas arm.

”Skrik inte sådär”, väser jag.

”Jag visste inte vart du hade tagit vägen.”

”Hur långt kunde jag ha kommit tror du? Kom nu så går vi in igen.”

”Jag måste på toa.”

Tanterna som står i toakön flyttar sig så långt ifrån oss som de kan och jag vill flytta efter. Hon bredvid håller sidennäsduken mot näsan. Det suckas, ögon ser över oss. Ser förbi mammas finklänning som hon har haft sedan mitt första minne. Den är lång, alldeles för lång, så långa har klänningar inte varit sen sjuttioalet. Mitt över magen fladdrar en stor blå fjäril, ärmarna som har formen som två fjärilsvingar. Mamma ser min blick och nyper i tyget.

”Det är fin kvalitet. Den har hållit sedan 1972. Den kommer hålla hela livet.”

Jag ser ögonbryn höjas, blickar som möts förbi oss, leenden som kyler. Jag önskar att hon inte sagt något. Två toalettdörrar öppnas bredvid varandra. Genom de tunna väggarna hör jag mammas prutt ljud. Utanför har det blivit alldeles tyst. Jag sjunker ner i toaletten. Det hörs ett plask, sedan pappersrullande.

”Lisa.”

Mammas hand sticker fram under kanten på väggen.

”Ge mig lite papper är du snäll, va, Lisa, det är slut här. Jag behöver ganska mycket.”

Jag drar ut metervis av papper och sticker under väggen.

”Tack, lilla gumman.”

Jag är ute sekunden efter så att ingen ska tro att jag var inblandad. Med hakan lyft går jag fram till handfatet och låter vattnet spola över händerna. I speglarna kastas blickar. Vad gör sådana som dem här, säger ett par bruna ögon. Inte vet jag, svarar en grå blick. Jag böjer mig fram och försöker skilja ögonfransarna som har klibbat ihop sig till en dockögonfrans. På ögonlocken har jag den där illturkosa ögonskuggan som är inne och får ögonen att se ännu blåare ut. På kinderna glittrar det rosa rouget. Roll-on-läppglanset smakar härsket. Håret hålls uppe av rosa hårspännen på vardera sidan. Luggen hänger som gardinkappor, stora guldringar i öronen. Tjejen vid handfatet bredvid doftar som hemma hos Catta, Chanel no 5, diamantknappar i öronen och smal guldkedja runt halsen. Ansiktet ser osminkat ut, all hud har samma beige färg, inte rosaflammigt som mitt. Håret är rödblont, åtdraget i stram hästsvans. Gammalrosa klänning med hög hals och korta ärmor. Pumpsen av mossgrönt siden matchar aftonväskan på kanten av handfatet. Flyttar blicken tillbaka till min egen. Blonderade korkskruvar gungar i spegeln, bubbelgumsfärgade stuprör. Linnet matchar men uringningen känns inte lika smickrande som den gjorde i spegeln hemma. Min bästa kavaj når ner till knäna, fickor som kan rymma ett marsvin på varje sida om de breda slagen, chockcerise. Axelvaddarna dubblar axelbredden. Plastsandaler, tånaglar som matchar kavajen. Jag vandrar med blicken över toalettön. Inte en enda i bubbelgumsrosa eller cerise, trots att det är årets innefärger. I stället har de beige, gammalrosa, mörkblått. De unga har håret i stram hästsvans och de äldre en valk i nacken. Vissa har pyttesmå hattar, andra har handskar och små handväskor med knäppen. Pumps i läder och siden trampar golven. Rougasken glider ur min hand och spräcks, handfatet fylls med rosa glitter.

”Oj förlåt”, mumlar jag åt handfatet och alla runtomkring.

”Oj förlåt”, säger jag igen och råkar knuffa till någon när jag sträcker mig efter papper. Jag spottar i pappret och ångrar mig genast när jag möter en grön blick i spegeln. Gnuggar med pappret, det blir en rosa papperskorvssörja. Spolar vatten, men rouget sätter sig bara hårdare fast i handfatet. Pust av stickande svett inifrån kavajen, jag klämmer ihop armarna. Papperskorvarna täpper till avloppet och vattnet stiger i handfatet. Handfatet är nu en rosaglittrande damm. Jag öser vatten med händerna över till det andra handfatet som också börjar glittra. Kön bakom mig växer av tanter som vill tvätta händer. Isgrå blick möter min i spegeln. Paralyserat backar jag baklänges. Trampar på ljusgröna sidenpumps.

”Förlåt. Ursäkta. Förlåt.”

Den enda rösten som hörs är min. Tystnaden ringer i öronen, eller är det ringningen till andra akten? Ljudet av en dörr som slås upp och ut kommer mamma. Jag vänder mig om och flyr innan hon hinner fram till mig.

”Vart tog du vägen, Lisa?” säger mamma när hon sätter sig i den röda sammetsstolen bredvid mig.

”Sshhh, det har börjat, mamma.”

”Tänk att vi får se My fair Lady med Jarl Kulle och allt, det är inte dåligt det du, Lisa.”

”Tyst nu”, väser jag i mungipan.

Framför våra stolar står en pelare. Om jag lutar mig åt höger så långt det går kan jag se halva scenen. Synd att de rör sig mest på andra halvan. Mamma sitter lutad åt andra hållet.

Allt ja' vill e' en egen vrå

Där ja' slipper att frusen gå

Nå't gott å mumsa på

Det vore väl'an f'runderbart

Mammas ögon är fyllda till bredden redan innan Eliza börjar. Händerna dansar i knät, skorna är avsparkade och tårna trippar fram och tillbaka över golvet. Mamma sjunger med, lite falskt. Kvinnan i den vita hermelinjackan hyschar.

Diamantarmbandet rasslar när hon hötter. Hon möter min blick, sänker handen.

Mamma märker inget, hon är inne i historien nu.

*Kol i brasan varenda da'
Varmt å trivsamt å inge' drag
Å få de' så en da'
Det vore väl'an f'runderbart*

Trombonen spelar ett dämpat solo. Mamma kramar min hand och lägger den vid sin våta kind. Ögonen glimmar i mörkret när hon ser på mig. Hon stryker bort håret från min panna. Något i hennes blick hejdar impulsen att rygga tillbaka och fräsa att hon ska ge fan i mitt hår.

”Vi klarade det”, viskar hon.

”Vad klarade vi, mamma?”

Mamma skakar på huvudet och rycker på axlarna.

”Strunt samma, du förstår ändå inte, men det gör inget lilla gumman, huvudsaken är att vi klarade oss.”

Eliza börjar sjunga igen och mamma nynnade med ännu falskare nu. Näsan är röd och det glänser lite längst ute på tippen. Det är mammas favoritscen, den när Eliza äntligen lärt sig prata som en fin dam.

”Den spanska räaaaäven reeev en annan räääv. Den spanska räaaaäven reeeev en annan räääv.”

”Vad sa du? Säg det igen.” Professor Higgins fötter åker ner från bordet med en smäll.

”Den spanska räaaaäven reeeev en annan räääv.”

”Igen!”

”Den spanska räääven rev en annan räääv.”

Mr Higgins lyser upp och börjar sjunga med.

”Jag tror hon kan det, jag tror minsann hon kan det. Den spanska räven rev en annan räaaaäv. Och vad rev denna räv”, sjunger professor Higgins och Eliza svarar.

”En annan räv, en annan räv.”

Professor Higgins och Eliza dansar vals på scenen och sjunger.

”Den spanska räven rev en annan räv.”

Hela jag ryser till och sväljer klumpen som har fastnat i halsen, torkar en tår och kollar åt sidan för att se om någon sett. I mitt huvud hör jag: ”säg röda strrrumpor”, de rikssvenska R-en rullar fram i huvudet. Det är mammas röst. Jag ser en röd strumpa dingla framför ögonen. Vart tog mina skånska R vägen? Lärde mamma mig

också prata fin svenska när jag var liten? Mamma tar i bredvid mig, hon sjunger den spanska räven med rikssvenska rullande R, inte mormors östgöta-R med tjockt W framför. Mamma måste ha övat bort sin dialekt också. Det är dags för slutscenen nu. Professor Higgins kommer in på scenen.

”Var har jag nu lagt mina tofflor?”

Eliza kastar tofflorna efter Professor Higgins, sätter händerna i sidorna.

”Vad ska jag nu ta mig till när Ni har gjort mig till en fin dam? Va? Innan visste jag vad jag skulle göra, jag kunde sälja blommor på gatan. Men nu, vad ska jag ta mig till nu?” Elden i Elizas ögon syns ända upp till bakersta raden där vi sitter.

Higgins plockar bland papprena på skrivbordet. Blicken ser upp mot Eliza, den är mild, omtänksam nästan.

”Oroa dig inte, mamma kan nog hitta en man till dig.”

”Vi stod över sådant i Covent Garden.”

”Vad menar du?”

”Jag sålde blommor, jag sålde inte mig själv. Nu när Ni har gjort mig till en fin dam är jag inte kapabel att sälja något annat än mig själv.” Elizas blick är riktad någonstans i fjärran bakom professor Higgins.

”Sälja och sälja, jag förstår inte varför du vill besudla mänskliga relationer med ett sådant ord.”

”Vilket ord ska jag använda då när Ni talar om att finna mig en man att ge bort mig till, som ett annat kreatur?” Eliza går sin väg och det blir mörkt på scenen. När lamporna tänds igen sitter Professor Higgins i sin öronlappsåttölj med huvudet i händerna. De sista tonerna av Jag saknar hennes ansikte tonar ut. Higgins suckar och ser upp. I dörröppningen står Eliza.

”Vad gör du här?” frågar han. Hans ansikte visar inget av den sinnesrörelse, som nyss syntes. Eliza svävar fram över golvet med Higgins tofflor i händerna framför sig som på ett silverfat.

”Era tofflor”, säger hon och ridån går ner.

Applåderna brakar lös och jag sitter förstummad och ser på alla som har rest sig upp ur stolarna och skriker Bravo! runt omkring mig. Mamma står upp och skriker högst av alla med tårpräckt röst.

”Res dig då, Lisa, och applådera”, ropar hon och drar mig i armen.

När applåderna tystnat torkar mamma tårar från kinderna, snyter sig ljudligt och harklar upp slem som hon spottar i näsduken. Ögon som talar högre än stämband surrar runt oss.

”Åh det var väl för väl att Eliza fick sin professor Higgins på slutet, tycker du inte Lisa?”

”Jag vet inte.”

”Vadå vet inte, det slutade ju lyckligt.”

”Men han var ju dum mot henne.”

”Han är ett riktigt kap, rik som ett troll.” Mamma nyper mig i kinden.

”Jag tycker hon skulle blivit ihop med Freddy som var snäll.”

”Kärlek mättar inga munnar, vet du väl Lisa.” Mamma puttar till mig och blinkar.

”Det sa alltid mostersigne till oss flickor när vi växte upp.”

”Lägg av, mamma.”

”Nu när Ni har gjort mig till en fin dam är jag inte kapabel att sälja något annat än mig själv.” Elizas ord ringer i öronen när vi kryssar mellan Mercedesar och Porschar på parkeringsplatsen. Takets matta flagor på guldbubblan syns över de låga bilarna.

”Jäklar, nu har jag låst in nyckeln i bilen igen. Titta där sitter den i tändningen. Tur att den är kvar.”

”Varför skulle nån vilja stjäla vår bil?”

”Nyckeln sitter ju i.”

Mamma tar upp en trasig galge ur väskan. Vant sticker hon ner den avklippta stålgalgen mellan rutan och dörrkarmen. Försiktigt trär hon runt den tillböjda kroken runt låsploppen och drar upp den.

”Sådär ja.”

Just då älskar jag mamma, hon kan allt man behöver, till och med bryta sig in i en bil.

En vakt i uniform kommer från ingenstans. Han tar tag i mammas arm och stålgalgen hakar i mammas scarf innan den vänds upp mot den mörkrosa himlen. Mammas bara axel, scarfen som flyger som en flagga i vinden. Som historiebokens bild från franska revolutionen.

”Vad har vi här då? Bryter vi oss in i bilar?”

”Skit du i det.” Jag tränger mig emellan.

”Svär inte”, säger mamma och vänder sig tillbaka mot vakten.

”Det är väl min ensak!” Mamma sliter åt sig armen.

”Visa körkort och ägarbevis.”

”Du är väl ingen polis heller, jag behöver inte visa dig något.”

”Vill du jag ska kalla på polis eller?”

”Ja, gör du det.”

”Då får ni följa med här.”

Mamma korsar armarna och stirrar på vakten. Vakten ser osäkert på mamma. Han tar ett steg framåt, möter mammas blick och backar ett steg.

”Följ med här.” Han säger det högre denna gång, rösten spricker på slutet.

Mamma står kvar.

”Jag gör bara mitt jobb. Tänk om det hade varit någon som försökte stjäla er bil, då hade ni tackat mig. Folkvagnar är ju så lätt att stjäla, det är bara att böja till en galge så...eh, ja det vet du ju själv.” Han pekar med tummen mot galgen i mammas hand.

Hon höjer ett ögonbryn.

”Nyckeln sitter ju i tändningen, det är bara att köra.”

Vakten ser vädjande på mamma. Hon går runt bilen, öppnar handskfacket, tar fram ägarbeviset och körkortet och räcker det mot vakten utan ett ord.

”Det var visst din bil.”

”Ja, det var visst det.” Mamma härmar vakten.

”Jag gjorde bara mitt jobb.”

”Du förolämpade oss.”

”Det såg ju ut som du bröt dig in i bilen.”

”Be om ursäkt.” Mammans röst är skarp.

”Ja, förlåt då.”

Mamma ser på mig över biltaket. Ögonen är tomtebloss, gnistorna flyger mot mig, träffar mig. Vi spelar i samma lag nu. Mamma dansar segerbugg runt bilen medans vakten stukad lommar iväg. Sen kör vi puttrandes iväg in i vårnatten sjungandes på Det vore välan f'runderbart.

Maria

”Kom in!” Marias röst hörs lika högt som om hon stod bredvid och skrek mig i örat. Jag öppnar dörren, tar av mig jackan och drar in ABF-doften. Dammiga notböcker, notställ, blåsinstrument blandat med träblåsens korkvax och svettiga barnhänder.

”Börja värma upp med skalorna på konsonanter”, säger Maria över axeln när hon går in i pentryt bredvid.

ABFs piano är svart, högre än mitt, mer utsirat, vackert att bara se på. Jag trycker ner ett C i mellanregistret och börjar nynna upp och ner för skalan på Mmm. Maria kommer in och ställer kaffekoppen med kakbiten på pianot och sätter sig tillrätta.

”Jaha du, Lisa”, säger Maria och låter högtidlig på rösten. ”Idag ska vi ta dig till de högre höjderna min vän. Du ska få ditt första operettstycke.” Maria räcker över noterna. På framsidan står det L’amour est un oiseau rebelle ur Carmen av George Bizet. ”Har du hört den?”

”Mhmm.”

Med ens är jag tillbaka till min tolvårsdag. Jag har fått biljetten i födelsedagspresent av mamma. Vi åker tåg upp till Stockholm och bor hos mammas kusin. På kvällen går vi på Folkoperan och ser Carmen. Det är min första kväll på en teater, i en röd sammetsfåtölj. Framför mig sjunger en mörklockig Carmen om kärlek i uringad carmencitablus och vida kjolar vajande i takt med musiken. Synen av lamporna som glimmar i mörkret, ljudet av småpratet och musikerna som värmer upp i orkesterdiket är för alltid inpräntat. Doften av hundratals parfymer som blandades till en enda, operadoften, känner jag fortfarande. Från den kvällen var det enda jag ville att få stå på operascenen med svängande kjolar, utsläppt hår och sjunga så hela salongen vibrerar. Äntligen skulle jag få sjunga Carmen. Efter år av tjat på mina sånglärare på ABF som alltid sa att jag var för liten för Carmen.

”Då vet du hur magnifik den är, Lisa.”

”Va, jo, ja.”

Habaneras inledning låter annorlunda med tassande piano i stället för violiner. Hårdare, mindre sentimentalt. Maria sjunger igenom arian för att jag ska höra hur den ska sjungas. Maria behöver aldrig värma upp. Hon har sjungit så mycket opera att hon är uppvärmd för livet, säger hon. Jag blundar och försöker lyssna tekniskt, hur hon sjunger de olika passagera, var hon tar luft, när hon sjunger svagt och starkt, var hon sjunger vibrato, var hon håller ut tonerna och var hon klipper. Snart glömmer jag lyssna tekniskt och bara njuter. Det är som att ha en egen opera bara för mig. Jag sjunker

längre ner i den röda sammetsfåtöljen och låter tonerna stiga mig över huvudet. Som badkarsvatten omsluter sången mig, rör sig över huden, fyller porerna, rinner nerför örongångarna och droppar på trumhinnan. Världen utanför löses upp och försvinner. Småhåren på armarna vajar i takt. Knottorna reser sig och slätar ut sig allt efter intensiteten. De når högsta punkt när Marias röst sjunger "L'amour" så svagt att jag håller andan. Vibratot är perfekt trots den lilla luft som pressas genom stämbanden. Luftströmmarna från Maria sätter kroppen i gungning som en stämgaffel. Pianot stämmer in med alla ackorden samtidigt, fyller rummet som operans orkesterdike. En känsla av sorgsen lycka formar sig i magen, spänner upp diafragman som sätter lungornas luft i rörelse. Uppför lufröret, in i struphuvudsvirveln. När sin form vid stämbandspasset, fortsätter genom svalget, tränger upp i alla bihålorna samtidigt för att få sina klangfärger innan den samlar ihop sig i munnen för att få komma ut.

"Lyssnar du nu, Lisa?"

"Va?" Jag slår upp ögonen.

"Lisa, du ska lyssna tekniskt för att lära dig, gör du det?!"

"Näe, jag bara lyssnar på när du sjunger, det är så vackert, du slår alla jag hört."

Maria suckar och himlar med ögonen, jag ser att hon är nöjd.

"Du är min största beundrare, Lisa. Min enda beundrare nuförtiden", rättar hon och ler snett. "I Ryssland är jag glömd för länge sen".

"En gång till, Maria." Jag sjunker ner i operafåtöljen igen, känner hur Maria skapar tonerna, min bröstorgel häver sig samtidigt som hennes. Tyst följer jag Marias sång och formar toner likadana som hennes.

"Så, nu är det din tur."

Pianot börjar tassa. Muskeln räknar takten, lungorna andas in, magen blåser upp, struphuvudet vidgar sig, stämbanden spänner sig, bihålorna öppnar dörrarna på vid gavel. Tre och en halv takt in. Djupandning. Fyra och en halv takt. Luft skjuts upp i strupen.

L'amour est un oiseau rebelle que, nul ne peut apprivoiser...

"Du måste leva dig in mer i texten Lisa, förstå vad Carmen säger, leva dig in i hennes situation. Annars kan du inte gestalta Carmen ordentligt. Förstår du vad Carmen sjunger om?"

”Nej.”

”Jag trodde du läste franska i skolan?”

”Jo, men jag fattar ändå inte.”

”Har du ett franskallexikon?”

”Ja.”

”Dåså.”

”Ska jag slå upp vartenda ord?”

”Precis så. Och så kommer du ihåg, ingen rock för det förstör rösten, inte sjunga utomhus när det är kallt, inte sjunga efter du har druckit varmt och aldrig, aldrig sjunga utan uppvärmning.”

Jag mimar ikapp med Maria.

”Jag vet, Maria, det säger du varje gång.”

”Det är för att du aldrig ska glömma.”

Fläskkotletter

Kentas skrikande hörs över fläktens brus, jag sätter på Prince i lurarna och stänger ute Kentaljuden. Raspberry Beret får upp mig ur stolen och jag gör Princemoves på golvet så långt hörlurssladden räcker. Jag är Prince, slänger med min långa lugg, slickar på fingrarna och kastar kyssar, rösten grindar, går upp i falsett och jag skiter i om det förstör min operaröst.

”Maten är klar.”

Mammas röst överröstar Prince. Middag, fläskkotletter. Jag känner redan hur de tjocka kotletterna åker upp och ner i halsen. Jag skär bort den centimeterbreda fettkanten. Köttet måste vara helt fritt från fettsvål, minsta lilla och det går inte att få ner.

”Sluta larva dig nu och ät din mat innan den blir kall.” Kenta smaskar fram orden.

Jag vägrar se på honom. Jag vill välta stolen och springa ut, men sitter kvar och önskar att jag fortfarande hade lurarna på. Jag lyssnar på Prince inne i mitt huvud och Prince överröstar Kentas äckelljud. Han sörplar öl, de högljudda sväljen går inte att stänga ute. Han suger ölen ur mustaschen, börjar till vänster och suger metodiskt ur mustaschen hela vägen fram till höger mungipa. Rysningen går som en flodvåg ner över ryggraden.

”Du smaskar”, hör jag mammas röst säga.

Jag tittar på Kenta för att se hur han reagerar. Mamma tar tag i min arm.

”Lisa, hör du vad jag säger?”

Jag ser på mamma. Det är mig hon menar. Det går att se rakt in i mammas öppna mun när hon pratar, jag kan följa maten som mal runt därinne. En ärta krossas mellan tänderna till vänster, till höger mals en köttbit sakta ner till sväljbar storlek. Jag ser från den ena munnen till den andra. Mammans köttcentrifug där kladdiga bitar går runt runt. Kentas tunga som slickar av mustaschens yttersta tipp. Mammans mun som fylls på innan den är tom. Kenta som valrossandas och storknar när han gapar om gaffelns omfång. Halva lasset ramlar av och Kenta försöker fånga bitarna som faller med munnen, längre och längre ner mot bordet. Slafsljudet som hörs från Kentas räddningsmanöver blir för mycket. Jag reser mig upp och fumlar ihop tallrik, bestick och glas.

”Tack för maten”, mumlar jag.

”Du sitter ner tills vi andra ätit upp”, ryter Kenta.

”Jag har läxor jag måste få färdigt.”

”Vad är det för fel på den jävla ungen?”

Jag hör Kentas röst när jag stänger dörren bakom mig. Deras smaskande hörs genom den stängda dörren.

Kentas steg stannar utanför min dörr. Jag håller andan. Så hörs jackprasslet när Kenta letar efter cigarettpaketet och jag andas ut. Han ska inte hit. Jag gör mig beredd. Samma sekund som ytterdörren slås igen ska jag vara ute ur rummet. Kenta kan se in i varenda vrå av mitt rum när han står på trappen och röker. Från andra sidan kan alla på gatan se in i mitt rum. I mitten irrar jag runt som en guppy i upplyst akvarium. Jag är lite sen i starten och är säker på att Kenta ser min flykt ut ur rummet. Jag rycker på axlarna och går ut i köket till mamma. Hon står och diskar och jag börjar torka tallrikar. Det tar tio minuter för Kenta att röka en cigarett när det är varmt ute, när det är kallt tar det fem. Ute är det en halvljumen majkväll, så jag gissar på sju. Om jag är på rummet tar det längre tid, oavsett gradantal.

”Har du gjort klart dina läxor?” Diskborstens rotation saktar in när mamma ser på mig.

”Ja, för länge sen.”

”Det är bra. Dallas börjar snart.”

”Jag vet.”

”Kan du inte se det med oss?”

”Jag får se.”

Tystnaden växer mellan mamma och mig.

”Du tycker ju om Dallas. Inte vill du väl missa ett avsnitt?”

”Jag får se.”

”Det blir fredagsmys. Persikohalvor med grädde.”

Jag suckar och hör hur persikosmasken kommer låta. Mamma tar fram burken med persikohalvor. Ögonen säger snälla, snälla.

”Okej då.”

Mamma skiner upp och klappar mig på kinden. Diskborsten roterar på högsta varvtal igen.

”Vad mysigt vi ska ha det. Vill du vispa grädden, Lisa?”

Gräddvispen står längst in bakom bakbunken, locket är dammigt. Jag lyfter av locket och diskar det innan jag håller grädde i skålen. Veven på lockets ovansida går runt, runt och grädden blir långsamt tjockare. Kenta går förbi in i vardagsrummet, sätter sig i soffan och stönar när han sträcker sig efter fjärrkontrollen. Vispljuden dränks av Rappports signatur.

”Vill du se nyheterna?”

”Nej, jag kommer in sen.”

Kenta sitter på sin plats i fåtöljen mitt för tv:n. Jag sätter mig på min plats i soffan och mamma sitter på sin mellan oss. På soffbordet står tre skålar. I varje skål ligger två persikohalvor med gräddklick på toppen.

”Ska hon äta i finsoffan?”

”Ja”, svarar mamma.

”Tänk om hon spiller då?”

”Lisa spiller inte, hon är ju femton och ett halvt.”

”Hon får hämta en bricka i köket och ha under.”

Mamma reser sig och går ut i köket. Min blick är fixerad på tv-rutan. JR ler sitt elaka flin. Brickan läggs i mitt knä. Pam kommer in i tv-rutan. Det går inte att ta ögonen från henne, hennes ögon, kindben, mun är så perfekta. Jag älskar Pam. Jag delar persikohalvorna i fyra.

”Ät ordentligt och inte som nån jävla barnrumpa.” Kentas röst överröstar tv:n, jag viker inte med blicken från Pam.

”Se på mig när jag pratar med dig, unge.”

Den enda jag ser är Pam.

”Vad är det för jävla sätt? Va?” Kenta vänder sig till mamma.

”Hur har du uppfostrat den där jävla ungen, va? Hon har ju inget hyfs.”

Jag lirkar upp en klick av grädden på toppen av en persikobit och lyfter skeden till munnen.

”Hon ska luta sig över brickan så hon inte spillar.” Kenta suger grädde ur mustaschen.

”Luta dig över brickan, Lisa.” Mammans röst är spänd.

”Akta så du inte spillar nu.” Kentas sked klingar mot tallriken. ”Hoppsan, det var mig en hal jävel.” Persikohalvan glider hela vägen nedför Kentas morgonrock, mellanlandar på armstödet innan den slutligen hamnar på mattan. Kenta rosslar genom näsan när han böjer sig ner för att ta upp den.

”Det var mig hal jävel, va?” Kenta skrattar. Jag skrattar inte.

”Den var nog halare än de andra persikorna, va?” Kenta fnittrar och stöter med armbågen mot mamma. Mamma stöter armbågen mot min. Jag flyttar mig längre bort i soffan. Knuten i magen stramar. På tv:n säger JR att Sue Ellen inte är värd mer än en halvtom flaska billig whiskey. Han ler sitt sneda leende som aldrig når ögonen, sätter på sig hatten och går ut ur bilden. Det kluckar bortifrån fåtöljen. Mamma smaskar snabba små persikosmask. Sprinten är dragen, det är bara sekunder till explosionen. Bobby och Pam är i sovrummet. Bobby kysser Pam och de faller ner i sängen. Mamma lägger en hand över mina ögon.

”Du ska inte se sånt.”

”Mamma lägg av.”

”Du är för liten för sånt, håll för öronen.”

Jag låtsashåller för öronen och hör hur Bobby viskar till Pam:

”Jag kan komma på många bättre saker att ha för sig än att sitta där nere på familjemiddagen.” Dallasvinjetten börjar.

”Får jag titta nu eller?” Jag vrider mig ur mammans grepp och reser mig. ”Jag sticker ut och cyklar en sväng.”

”Det gör du inte alls.” Mamma ser upp på mig. ”Du får inte gå ut så här sent.”

”Klockan är bara nio, mamma.”

”Du stannar hemma.”

”Lägg av, jag är femton.”

”Det spelar ingen roll hur gammal du är.”

”Jag är stor nog att jobba på Glasscafét där jag slutat klockan 2 på natten.”

”Det är en annan sak.”

”Vad är det för annan sak?” Jag stirrar på mamma.

”Så länge du bor i det här huset är det jag som bestämmer.”

”Får jag gå ut i trädgården då, eller är jag för liten för det också?”

”Vad ska du göra där ute så sent?”

”Jag måste ha luft.”

I walkmanen sitter kassetbandet med Billy Idol. Rebell Yell är på högsta, precis innan öronen sprängs. Bakom förrådet syns jag inte från fönstret. Upp och ner hoppar jag runt, springer fram och tillbaka, slår i luften, sparkar på grästuvor. När låten är slut spolar jag tillbaka igen, och igen. Jag stannar andfådd, ingenting kan få bort kryptet i mig. Mamma sitter i soffan och ser på tv. Jag följer henne med blicken när jag leder cykeln ut genom porten och stänger den försiktigt. Hjulen rullar nedför Madbäcksvägen. Jag sitter upprätt med händerna inkörda i armhålorna, det är kyligt när solen har gått ner. Eyes without a face är i lurarna och jag sjunger med längs Torgny Segerstedtsvägen. Jag tar tag längst nere på bockstyret och häver mig framåt. Det stramar i låren när jag cyklar det snabbaste jag kan längs Saltholmsgatan. Saltvindarna är klibbiga mot ansiktet. Nere vid Saltholmen är det folktomt, inte ens på grillplatsen är det folk. Det är fortfarande för kallt. Jag cyklar i en båge runt bryggorna nere vid färjorna. Långt ute till havs ser jag ljuset från en färja som är på väg in, jag fortsätter ut på Aspholmen. Från toppen kan jag se Vinga blinka åt mig. När färjan närmar sig cyklar jag tillbaka och sätter mig på kajkanten och väntar på att Freja ska lägga till.

”Går den här fram och tillbaks till Vrångö nu?” Jag stämplar två kuponger i automaten. Tjejen som drar in rampen nickar.

”Det är sista turen.”

Vinden river i håret och får ögonen att tåras när vi kommer ut på öppet hav. Jag byter band och sätter på Lakmés Flower duett. Sången går rakt in och halsen snörs ihop. Att det går att sjunga så rent. Det är bara jag här uppe. Vinden tar tonerna så fort de lämnar munnen. En stumfilm, jag känner läpparna röra sig, men jag hör inte mig själv. Jag stämmer in i duetten, sjunger för allt vad jag är värd. Fingrarna är stela när jag spolar tillbaka till början och sjunger, än den ena stämman, än den andra. Vinden sliter tonerna ur munnen. Det är en ljudlös sång, men den känns inne i mig. Magmusklerna krampar, hjärtat pumpar, blodet pulserar, lungornas blåsbälgs arbetar. Känslan av musiken sköljer över mig som havet sköljer över båten. Kylan biter inte längre, händerna är röda av

värme i stället för kyla. Jag sjunger tills rösten spricker. Alla känslor har dragits ur mig av vinden, runnit ur mig med tonerna. myrorna har lämnat mig. Jag känner mig uttömd, lugn. Vi är framme vid Vrångö. Kajen är tom, båten svänger runt och kör tillbaka in mot land. Jag byter sida. Violinerna darrar första takterna i Svansjöns Lake in the moonlight. De spelar i takt med de små ytvågorna. Månljuset spelar oboen som glimmar över vågdalarna. Något vitt guppar på vågorna, när vi kommer närmare ser jag att det är en ensam svan. Svallvågorna får svanen att kränga hit och dit. Den reser sig och flaxar med vingarna som för att hitta fäste. Jag följer den med blicken tills den är en liten prick. Ljuset från kajen kommer närmare och jag går långsamt mot trappan. Med händerna under tröjan cyklar jag hem.

Fattigsafari

”Men mamma. My fair Lady?! Igen?! Vi har sett den minst hundra gånger. Kan vi inte se nåt annat?”

”Du överdriver alltid, vi har bara sett den tre gånger.” Mamma ställer ner brickan med choklad och bullar på vardagsrumsbordet.

”Ja, exakt, hundra gånger.”

”Men den går på bio nu igen, vi får ju passa på.” Mammans ögonbryn rynkas. ”Du himlar inte med ögonen åt mig, unga fröken och prata ordentligt.”

”Sluta tjata.”

”Uppför dig ordentligt och svara inte emot.”

”Jag fattar inte varför du är så besatt av My fair Lady.”

”Lisa snälla, bråka inte. Kan du inte sjunga en sång för mig? Sjung Det vore välan f’runderbart, du sjunger den så fint.”

”Mamma sluta nu.”

”Lisa, snälla, bara en gång.” Mamma går fram och sätter nålen på LP-skivan. Nålen knastrar runt, runt.

Jag harklar mig och lyder.

Allt jag vill är en egen vrå

Där jag slipper att frusen gå

Nåt gott att mumsa på

Det vore välan f’runderbart

*Kol i brasan varenda dag
Varmt och trivsamt och inget drag
Att få det så en dag
Det vore välan f'runderbart*

*Jag ska sitta där i min vrå som en belåten mus
Kura hop mig där till våren lockar mig utomhus*

Mamma sitter i soffhörnan med slutna ögon. Benen är uppdragna under den frottégröna hemmadressen. Stoppade sockar vickar i otakt. De nytvättade lockarna står åt alla håll innan hårspolarna fångat dem för natten. Händer fyller större delen av knät där de ligger utsträckta, niveaglänssande. Torrsprickorna letar sig ner mellan tumme och pekfinger, försvinner in mot handflatan. Muskler spänns och ådror kryper under huden när fingrarna rycker av musiken. Flisiga brungula naglar knackar takten. Ansiktets rynkor är utslätade, mamma liknar sig på de svartvita bilderna som jag har sett i hennes gamla album. Hon ser lycklig ut. Läpparna formar ord, då och då kommer en falsk ton. Strupen sväller igen, jag måste harkla mig för att kunna fortsätta sjunga. Mamma är i sin egen värld där i soffhörnet. Under tunna ögonlock följer ögonloberna händelser bara mamma kan se, fram och tillbaka går blicken. Grå mascarasår letar sig nedför näsvingarna. Jag sätter mig bredvid i soffan, lägger armen runt och borrar in näsan i hennes hår.

”Är du ledsen?”

”Vi klarade det, Lisa.” Hennes ögon glänser.

”Sådär säger du jämt, vad är det vi har klarat egentligen mamma?”

”Vi har det varmt.”

”Klart det är varmt, elementen är ju på.”

”Du förstår inte, men det gör inget, huvudsaken är att vi klarade det.”

Mamma klappar min hand och håller den hårt. Blicken, blå sommarnattshimmel, ser något bortom mig som gör nya ränder längs kinderna.

”Måste du åka till mormor på sportlovet. Kan du inte följa med ut till Orust med Kenta i stället?”

Det varma inombords fryser igen och jag reser mig upp.

”Jag måste hjälpa mormor med veden. Jag har lovat henne och ingen av er andra hjälper ju till.” Jag drar efter andan. ”Mamma kan inte du följa med till mormor i stället? Du vill aldrig följa med dit.”

”Om du hade växt upp där hade du förstått”, klipper mamma av.

”Men det är ju jättefint där, hur kan du inte se det?”

Mamma reser sig upp, skramlar ihop koppar och fat. Jag följer efter ut i köket. Det skraller när koppar och fat landar i diskhon.

”Du vet ingenting du om hur det kan vara. Du som har växt upp med allt man kan önska sig. Du har ingen aning om hur det var. Tänk dig att växa upp utan allt det här.” Diskborsten skvätter när hon pekar ut spisen, kylan, frysen, lamporna och elementen ett efter ett. ”Utan el, värme, toalett eller dusch. I ett otätt torp, mindre än vårt vardagsrum för sex personer att dela på. Trångt och jäkligt var det, inget privatliv för nån. Det är annat än hur du har det, med stort eget rum och allt. Vägglöss, hårlöss och annan ohyra som kröp överallt. Du skulle inte stå ut en dag, skulle du.” Rösterna har skiftat till östgötska. Ögonen är mörka skogstjärnor. ”Utan vatten inne, det är väl charmigt för dig en vecka kanske. Men att halka runt på stigen ner till brunnen med isvatten skvalpandes över fötterna och som gjorde stigen till en isbana vinter efter vinter. Det var inte roligt det. Du är stor nu när du hämtar vatten, men en annan blev utskickad så fort man kunde gå. Man visste aldrig om det skulle komma tillräckligt med mat på bordet. Det var inte mycket vi fick på ransoneringskupongerna. Vi var alltid hungriga. Vi var alla undernärda. När jag var nio år fick jag skörbjugg. Förstår du? Skörbjugg? Du vet väl inte ens vad det är? Barnsjukdomarna som du får vaccin mot tog hälften av barnaskarorna. Det var alltid något sattyg som lurade runt hörnet. Aldrig kunde man vara säker på att överleva till nästa vår. Jag hade fyra syskon som dog, det var halva styrkan det. Tänk dig det du, hur det var för mormor, att gå och bära barn efter barn som dog innan de knappt kunde gå. Vi barn som överlevde hade inte ens skor på sommaren för det fanns inte pengar till mer än ett par skor om året och på sommaren var det varmt nog att gå utan. På vintern var det is på insidan av fönstret, insidan, Lisa. Det tog långt in på eftermiddagen innan det var varmt så man kunde härda ut ens inomhus. Och innan man ens hade hunnit tina upp skulle vi ut och skotta snö som nådde över huvudet på oss. Aldrig en dag att jag hade det så varmt som här. Vi gick invirade i allt vi hade av sjalar och paltor. Håret stod rakt ut i draget när vi skulle till att sova uppe på den där kammaren du tycker är så mysig. Vi hade nattkläder och nattmössa av ylle när vi skulle gå och lägga oss. Långt till allt var det också och det enda vi hade var sparken på

vintern och cykeln på sommaren. Däcken till bilen hade konfiskerats av militären.

Mamma och pappa hade Brunte, men honom fick inte vi barn använda. Han fick inte tröttnas, han skulle hålla till allt arbete på gården, vi hade ju bara en stackars häst.”

Mamma ser på mig, hon söker efter något i mina ögon. ”Äh, du förstår ändå inte, du kan inte förstå, du kan inte ens tänka dig hur det var.” Hon vänder sig bort.

”Men jag bor ju där på loven, jag har varit där på vintern också och det är ju likadant nu.” Jag vill vara med i mammas värld, vill dela hennes erfarenheter.

”Lov”, mamma spottar ut ordet. I blicken syns ursinnet. ”Lov, du har varit där ett jullov, det är en vecka det. En vecka. En. Vecka. Sju dagar.”

”Det var faktiskt två veckor”, mumlar jag.

”Gör dig inte näsvis”, fräser mamma. ”Det var inte två veckor, inte ens tio dagar var det. En vecka är kanske spännande för en som dig som har allt. Man hinner inte blir djupfryst in i märgen på en vecka. Jag föddes i Sjunkäng, pappa föddes i Sjunkäng, alla innan honom föddes där. Min mamma föddes i ett ännu otätare torp. Du har varit där i en vecka och tror du vet bättre än mig om hur det är att växa upp i det kallaste av helveten. Jag ska säga dig att jag har inte tinat upp än. Jag fryser fortfarande ända in i märgen. Jag kommer aldrig mer sova där så länge jag lever. Aldrig. Aldrig att jag lägger mig i den där sängen igen. Aldrig. Hör du det. Du kan åka dit på fattigsafari du. Jag har varit fattig så det räcker. Jag behöver inte uppleva det igen. Det räcker med alla minnen som har satt sig härinne.” Mamma höjer en knuten näve som landar med en dov duns på bröstbenet. ”Hör du det, unge? Det sitter här för alltid. Kölden. Hungern. Skammen.” Hon slår sig på bröstet för varje ord. ”Skräcken att bli fattig igen. Den går aldrig ur kroppen. Den sitter här, långt inne. Det går inte en dag utan att jag oroar mig för hur vi ska klara oss, hur det ska gå för oss. För dig i framtiden. För mig när jag blir gammal.” Mamma stirrar på mig. Pupillerna har svalt irisen. Det dova dunket av slagen ringer i öronen. Jag ser in i två svarta hål utan botten. Jag vill gå fram till mamma men benen lyder inte. Jag vill säga något till henne, men det kommer inga ord. Mamma vänder sig bort. Hon stöder sig med båda händerna mot diskbänken. Det enda som hörs är bubblorna som spricker på diskvattensytan. Jag ser inte mammas ansikte, håret hänger för. Det faller droppar ner i diskvattnet. Jag bara står där och lyssnar på bubblorna som spricker och dropparna som landar i vattnet. Ser på min mamma. Ser på hennes röda, stora, fnasiga händer som vitnar om diskbänkskanten, ser hennes böjda rygg. Mamma står där i sin hemadress i grön frotté från sjuttioalet och sina stoppade tjockstumpor.

Jag svajar, kan knappt hålla mig upprätt. I utkanterna av mitt synfält blinkar det. Sneda, schackrutiga mönster bildar en flimrande ram runt mamma.

Dubbelhakan

Väckarklockan ringer. Jag smyger upp och öppnar dörren försiktigt och tassar ut i köket för att inte väcka mamma och Kenta. Med kinden mot fönstret kikar jag uppåt åt alla håll. Det syns inga mörka moln, bara några tunna molntrasor här och där. Jag sätter på ugnen, öppnar frysen försiktigt och tar ut en påse med två gogosmörgåsar, mammas tekakor, en till frukost och en till matsäck. Frysen drar andan med ett vinande när jag stänger den. Jag lyssnar än åt mammas dörr till, än åt Kentas. Kylen pyser, glasflaskorna i dörren klirrar. Ostpåsen prasslar, smörpaketet, halt av fett, slinter ner på golvet med en duns. Jag lägger smörpaketet på spisemaljen för att det ska bli bredbart. Mamma vägrar köpa smör i ask. Riktigt smör ska det vara, billigare blir det också, varför betala extra för att få billig matolja i smöret?, hör jag mammas röst säga. Ugnen klickar och tickar, den är varm. Jag lägger in de iskalla tekakorna i mitten av ugnen, skruvar på plattan och sätter över mjölkkastrullen. I min röda mugg med vita prickar rör jag en tjock chokladsmet av kakao, socker och mjölk. Jag går fram till frysen igen, dörren är fastlimmad, den öppnas med ett smackande. Försiktigt tar jag upp en påse frysta kanelbullar. De tomma sirapsflaskorna står högst upp i skåpet. Med ett ben på diskbänken häver jag mig upp och får ner en flaska, två flaskor, tre. Flaskorna studsar som bowlingkägglor på huvudet och ner på golvet. I fryst position, halvt på diskbänken, halvt på golvet står jag utan att våga röra mig eller andas, lyssnar efter sängprassel och dörrar som öppnas. Det enda ljud som hörs är sirapsflaskorna som rullar längs golvet. Jag samlar upp flaskorna och ställer upp dem en efter en så tyst jag kan. Vattnet låter jag rinna på disktrasan för att undvika fler ljud. Saften och bullarna virar jag in i handduken och lägger den längst ner i ryggsäcken med tröjan över. Mjölken ryker och jag håller upp till bredden i muggen och rör runt för att det inte ska bli skinn på. Jag öppnar ungluckan och känner på tekakorna. Färdiga. Jag tar ut kakorna slänger dem ifrån mig på diskbänken, blåser på fingrarna. Ugnsluckan slår igen med en smäll. Jag står helt stilla, vill spola vatten på fingrarna men vågar inte föra mer oväsen. Täckets prasslar inne hos mamma. Vaknade mamma? Jag håller andan. Det är tyst. Jag andas ut. Dörren öppnas. Jag vänder mig om och ser efter en plats att gömma bröden. Det finns ingenstans, finns ingen tid, varken för att få undan bröd eller choklad.

Mamma kommer runt hörnet.

”Vad gör du uppe, så här tidigt? Klockan är inte mer än åtta.” Mamma ser på mig med ihopknipna ögon. Hon ser lite ut som en kattunge som inte öppnat ögonen än. Längst in mellan ögonfransarna anas ett blåsvart skimmer. Två snibbar av hårnätet står rakt upp, små gröna öron. Kanten på nattlinnet hänger fransigt över anklarna där raggsockorna sticker fram, grå med rött stoppgarn på tårna. Mamma vickar de rödstoppade tårna upp och ner som hon alltid gör när hon är nyvaken.

”Jag ska på utflykt med Catta och Bella, jag gör matsäck.”

”Vad gör du för matsäck då”, frågar mamma och lutar sig åt höger för att se vad som finns på diskbänken, jag lutar efter.

”Mackor”, svarar jag.

Ugnen knäpper och tickar.

”Vad har du i ugnen då? Har du varmt bullar?”

”Nej, jag har inte varmt bullar.”

”Men vad har du varmt då?”

Ska väl du skita i, tänker jag och det pyr i magen.

”Jag har tinat tekakor.”

”Det finns rågkakor ute upptinade.”

”Ja, men jag tänkte att det var söndag så jag fick tina tekakor.”

Jag skruvar på mig. Mamma tar ett steg närmare. Jag backar längs diskbänken.

”Har du varmt choklad också?” säger hon och kommer efter.

”Ja, det är ju söndag.”

Hennes blick är fästad på mina kinder och haka. Det är den granskande blicken. Jag backar. Magen isas, huden knottrar. Diskbänken går över i spis. Jag rycker till när handen nuddar den heta plattan. Mamma rör sig efter mig, fortfarande med blicken på min haka. Efter spisen är det bara en kort bänkskiva innan bordet tar emot bakom mig. Mamma tar tag i min haka och vrider den åt vänster, synar den, vrider den åt höger och synar hakan från motsatt vinkel. Jag ser uppåt till vänster. En spindel har vävt ett nät i hörnet mot vardagsrummet igen. Det virvlar till inom mig, tyfonen drar mig nedåt. Det kryper i hela mig. Jag känner mammas andedräkt. Den luktar morgonsurt. Mammans ögon är mörkt blå, vackra om det inte vore för blicken. Mellan ögonbrynen löper en lång bekymmersfåra som delar sig till två över näsroten och löper nedåt på var sida om näsan. Munnen har blivit liten och snipig, mungiporna pekar nedåt och drar med sig hud

runt munnen till nedåtriktade streck. Mamma är kortare än mig och har bra sikte på min haka. Hon lyfter hakan uppåt och synar huden under. Hon hummar och drar in luft.

”Hja.”

Nu kommer den. Domen.

”Du har blivit lite rund om hakan.”

Blicken är fortfarande fäst vid nedre delen av mitt ansikte.

”Om kinderna med.”

”Det blir ingen tekaka idag, bara en skiva rågröd med ett tunt lager smör och bara en skiva ost.”

Straffet är utdelat. Mamma släpper hakan och går tillbaka till köksbänken. Det bränner i huden där mamma har rört. Handen far upp och känner på kinderna, hakan, drar lite i överflödshuden under hakan, stirrar ut i luften. Hungern har gått över till kväljning. Har jag blivit tjock? På bara två dagar? Det är ju bara två dagar sedan mamma kollade sist och då var jag ju inte tjock om hakan. Min blick skärps och i skärpedjupet står mamma vid diskbänken. Hon knyter påsen om tekakorna igen och lägger dem på diskbänken vid sidan av påsen med rågakorna.

Jag går in på toaletten, viker ut sidorna på spegeln så att jag kan se mig själv från alla vinklar. Jag synar hakan rakt framifrån. Hakan ser ut som den gjorde i morse, kinderna också. Eller är det inte en början till dubbelhaka? Jag trycker in hakan mot halsen. Bullen under hakan är större än i morse. Jag är säker på det. Jag tittar i vänster spegel. Hakan sluttar brantare nu. Mamma har rätt. Höger sida ser lika illa ut. Jag trycker in hakan mot halsen igen och tittar hur det ser ut från höger, sedan vänster. Jag har dubbelhaka, ingen stor, men en dubbelhaka är det. Jag drar upp tröjan och ställer mig på tå i profil. Det lilla jag ser av magen är lika platt som vanligt. Det kanske bara har satt sig på hakan då, fettet. Jag går ut i köket och tar ut bullarna ur ryggsäcken och lägger in dem i frysen igen. Saften ställer jag in i kylan, smöret också. På bänken ligger rågakorna. Jag lägger en skiva ost på en smal halva, biter ett bett på den och sköljer ner den med vatten, tar ett bett till, sköljer ner med vatten. Ett sista bett sväljer jag ner och tar tag i bänken. Illamåendet sköljer över mig. Jag vill kräkas upp mackan men kan inte, det värsta jag vet är att spy. Förresten, om jag är så dum att jag äter så är det rätt åt mig att bli tjock. Jag andas mig igenom illamåendet och rätar på mig. Jag tar en ny sirapsflaska, håller vatten i och sätter ner den i ryggsäcken.

Ute på innergården står racercykeln och väntar på mig. Jag slänger benet över sadeln och cyklar fram till porten, balanserar medan jag öppnar och cyklar igenom hålet.

Bakom mig skräller porten igen. Jag hoppas att det väcker Kenta, hoppas det får mamma att bli orolig. Jag kollar på klockan, ser att jag hinner cykla fram och tillbaks till Näset en gång innan jag ska möta Catta och Bella. Jag sätter på Maniac, lägger mig ner på styret och tar sats uppför gatan. Växlarna är på det trögaste och jag känner hur lårmusklerna vaknar och spänner sig, den skönaste känslan jag vet. För varje tramptag känner jag mig mindre tjock. Osten och brödet äts upp av bentagen. Allt ska bort, varenda kalori jag ätit idag ska brännas innan det hinner sätta sig. Benen följer trumpinnarna i Maniac och får mig att cykla fortare och fortare och fortare. Nerförsbacke och benen går av sig själv. Raksträcka och jag trampar det hårdaste jag kan, fortare. Jag tänker på chokladbollen jag åt förra veckan och tar i. Det spränger i låren, fortare kan jag, benen ska gå lika fort som Jennifer Beals i Flashdance. Benen räknar kalorierna baklänges. I slowmotion försvinner de en efter en när jag viner fram. Det är inga ute så här tidigt på söndagsmorgonen. Inga bilar att stanna för, inga som går att väja för, inte ens några hundar som kan dyka upp från ingenstans att hålla koll på. Farten är halsbrytande nedför backen. De smala däcken slirar till på en sten och jag tappar greppet om vägen men lyckas rätta upp cykeln i sista sekunden. Jag svänger av längs havet och tar omvägen för att bränna bort bullen under hakan. Fetthatet driver mig framåt, uppåt över backen. Jag hör mig själv flåsa över musiken och skruvar upp volymen, vill inte höra beviset på att jag är tjock och lat. Backen är så brant att cykeln står still en sekund, jag vinglar till och tar i ännu mer. Växla ner är inget alternativ, högsta växeln är den enda växeln. Allt jag någonsin ätit ska brännas bort. Cykelmusklerna spänner sig under huden på låren. Fotbollsben. Vaderna pumpar tramporna runt, runt, jag blir snurrig av att titta på dem. I nästa uppförsbacke tar jag sats och häver mig upp stående. Armmusklerna jobbar när jag drar mig uppför backen med styret som hävstång och jag njuter av att se de seniga bicepsen spännas. Varenda muskel i kroppen tar i för att få upp mig ända till krönet på högsta växeln. Metallsmaken i munnen tar över syrendoften. I sista backen upp till Näset värker låren. Jag kollar klockan. Rekord! Trettio minuter till Näset, så snabbt har jag aldrig cyklat hit. Klipporna är fortfarande svala mot mina lår. Havet badar i det sneda bleka ljuset, färgerna går i djupt morgonblått. Vattnet kommer slå i grönt innan solen reser sig till zenit och gör havet till ett färglöst glitterblänk.

Blåbär och mjölk

Solstrålen som lyckats leta sig fram mellan gardinerna väcker mig. Jag sträcker på mig och studerar skuggmönstret som spetsgardinen gör på väggen. Tapeten under är dovt gammelvitt. Små handmålade solblekt brandgula blommor är strödda över väggen. Träsoffan knakar och klagar under mig när jag vänder mig från solen. Soffan är lite kort, jag får inte plats om jag ligger raklång på rygg. Första sommarmorgonen i Sjunkäng. Solen kryper runt hörnet, jag släpper ut morgonflugorna som slår mot fönsterglasets och fågelsången väller in. Solvärmens mot kinden får det att ila i magen. En hel lång sommar hos mormor. Jag blundar och hör humlorna surra i älggräset vid stora sten.

Nerifrån hör jag mormor tända i spisen. Spiskroken slamrar på plats och luckan stängs med en smäll. Ytterdörren gnisslar och jag hör mormor gå nedför förstutrappen. Gräset dämpar stegen och jag räknar i tystnaden, på tionde steget hörs vedbodörrens brak. Dova dunsar av ved som landar i vedkorgen läggs till sommarmorgonljuden. När mormors steg hörs på förstubron igen släpper jag taget om fönsterkarmen, faller baklänges tillbaka ner i soffan och drar lakanet upp till hakan. Filten har jag sparkat ner på golvet under natten. Lakanet doftar mormors hemmagjorda såpa och eneklapprträ. Doften jag har längtat efter hela vintern. Det skvalar av vatten i kaffehurran. Don Pedron landar på järnspisen med ett klonk. Det är minst tio minuter kvar tills mormor kommer att ropa ner mig. Det är värre väntan än födelsedagsmorgnar. Vänsterfoten följer soffryggens ås. Koppar slamrar mot fat. Kallskåpsdörren öppnas och stängs. Blåbärshinkens lock ramlar ner på golvet. Mormor svär sin ramsa: ”jävla förbannade lock till att rulla under soffan”. Köksbordet dras över golvet och mormor stönar när knä på knä slår i golvet. Fnisset stiger i mig och jag slår handen för munnen för att det inte ska komma ut. Bordet knakar under mormors tyngd när hon häver sig upp från golvet. Det är fortfarande minst tio minuter kvar till nerkallning. Locket har sinkat flera minuter. Jag vet att mormor räknar minuterna där nere, precis som jag räknar här uppe. Morfars tofflor släpar mormor fram och tillbaka i köket. Brickan ställs fram. Djuptallrikarna får sina skedar. Locket till lillkannen öppnas och stängs. Det var visst tillräckligt med mjölk. Sockerskålen får sin plats på brickan. Ljudet av brödburken som öppnas sätter igång snålvattnet efter mormors hålkakor, knapriga med eldsmak från vedspisen med smör och ost från mormors fjällko. Nu gurglar Don Pedro, då är det snart dags. Skvalet av kaffe i blåbärskopparna, mormors finporlin, är signalen. Hela jag är på spänn, redo för startskottet.

”Lisa, är du vaken”, ropar mormor fastän hon vet att jag är det.

”Ja”, skriker jag och är framme vid trappan innan jag fått på mig shorts och linne.

Shortsen trär jag på när jag tar de översta trappstegen, linnet drar jag över huvudet medan jag tar resten av trappbranten två steg i taget. Vi möts i farstun. Mormor skrattar, Silva viftar med svansen och snurrar runt mina ben.

”Det var inte längre tid du tog på dig att väkne. En kan nästan tro att du sov räv med kläderna på”, säger hon och blinkar mot mig.

På brickan finns allt jag hört. Kaffet ryker i kopporna som skramlar på faten med blåbärsprickar. Den lilla sockerskålen som hör till kopporna. Don Pedron står i mittan. Lillkannen i metall är brickans höjdpunkt. Djuptallrikarna med blåbär finns där. Rågkakorna svämmar över tefaten. Smöret har smält och osten svetts av det varma brödet.

”Kom ut på bron i sola nu, flecka min, så ska du få dig lite ordentligt till livs”, säger mormor och nyper mig i kinden. ”Kickan har visst inte fött dig ordentligt i vinter ser jag, du är alldeles på tok för mager, men det ska vi nog få styr på över sommaren.”

Ute på bron sitter kattan vänd mot solen. Mormor håller mjölk på blåbären.

”Blåbären har kommit, precis i tid till du skulle komma. Tänk att det gör de alltid, det är som att de vet när det är dags att du ska komma. Det här är första bären i år, jag var ute tidigare i veckan men då var det inga färdiga, så kom ett par varma dagar precis innan du kom och i morse var de första mogna.” Mormor lägger några blåbär i min hand. ”Känn, de är söta och goda redan.”

De första blåbären för i år smakar sötare. Jag sätter mig på verandabänken och lutar mig mot väggen. Silva hoppar upp och rullar ihop sig vid mina fötter. Mjölken är inte avskummad och grädden målar mjölkytan randig av fett. Blåbären ligger på botten utom några få blåbärsbollar som flyter runt i gräddmjölkshavet. Jag håller på socker och mosar bären i botten. Blåbärssaften stiger upp i rödlilablå strimor. Jag rör runt med skeden i tallriken och ser hur blåbärsfärgen suggs upp av mjölken tills den är ljus blålaröd, samma färg som dörrarna i stugan.

”Akta nu så du inte spiller blåbär över di där fine kortbyxerna, blåbärsfläckar är de svåraste fläckarna te att få väck. Kan du inte sätta tallriken på fällebordet och äta ordentligt.”

Mormor knackar på det blå campingbordet som morbrorKalle har gett henne. Mormor ser låtsassträng ut, men glittret som alltid finns längst in i ögonen kan hon inte göra något åt.

”Sätt på hurran till påtår är du snäll, Lisa”, ropar mormor efter mig när jag går in efter mer mjölk.

Jag skopar vatten i Don Pedron och ställer den på köksspisen. Spisen är glödhet och nattfukten ger sig sakta av från köket. Med ryggen mot värmen och en hand på spishandtaget har jag utsikt mot fönstret. Fast det är mitt i sommaren är det kallt i huset innan spisen fångat fukten. Blicken börjar vandra. Kökssoffan står längs väggen mellan fönstret och köksdörren där den alltid har stått. Prydnadskuddarna med mormors korsstygnblommor ligger på locket. Bordet är vitskurat med en spetsduk under den lilla vasen med gullvivor i. Fönstret bakom bordet är nyputsat och de finvirkade gardinerna bildar mönster på köksbordet. Kallskåpet står där i hörnet till vänster om fönstret. Jag öppnar dörren och tittar in. På översta hyllan står långa rader av syltburkar och saftflaskor, burkar med inlagda grönsaker och svamp. På hyllan under står en skål med äpplen, en med sommarmorötter, nypotatis, sockerärter. Under den trängs burkar med socker, gryn, torkade ärtor. Längst ner står stora mjölkkannan, mormors bakbunke, storkitteln och en stor tunna mjöl. Köksbänken mittemot soffan är len som en smörkniv när jag stryker med fingret längs plankans linjer. På väggen ovanför hänger mormors grytor, silar och trattar i rader på spikar. Genom fönstret ser jag mormor på förstubron. Hon stryker Missan över ryggen som balanserar på räcket. Missan stångar mot mormors hand så att hon vinglar till och tappar balansen. Mormor försöker rädda henne, men hon faller ner i gräset, ryster sig och hoppar upp igen, girig efter mer kel. Jag ser på tapetbården som jag alltid följde med fingrarna när jag låg i kökssoffan som liten och skulle somna. Bårdens blommor och små gula ankor är handmålade som allt annat i torpet. Köksdörren flagar svårt sitt enda färglager, en underlig lila färg som inte går att få tag på i någon färghandel. Jag vill veta mer om alla liv som levts i torpet men stugan kniper igen om sina hemligheter. Stämning i stugan är tät, fullmatad på något vis och i den känner man sig aldrig ensam. Även när stugan är tom på folk känns det som att man har sällskap.

”Lisa, var håller du hus, blir det någon påtår?”

Jag vaknar till och ser på kaffehurran. Mormor fick den i 40-årspresent 1954 av morfar. Hon kallar den Don Pedro, min enda nu levande make. Den övre glasbubblan är full av kaffesörja, den nedre har bara några droppar vatten på botten. Don Pedro gurglar till och kaffet börjar rinna ner längs kedjan i röret till den undre kaffebehållaren.

”Strax klart!”

”Ta med ett fat te kattans mjölk när du kommer, Lisa.”

”Missan, var har du varit hela natten?”

Katten fjäskar runt mina ben när jag kommer ut med mjölkfatet.

”Hon har arbetat hårt i natt, det låg en hel långer rad möss på lagårdsgolvet när jag kom ut i morse, åtta möss räknade jag te.”

Morse är klockan sex det, nu när mormor är ensam och bara har tre kor kvar blir korna mjölkade sent.

”Du låg och snarkade du, din sjusovare”, retas mormor.

”Sjusovare, klockan är bara åtta.”

”Ja precis du, nu är det lantliv, inte stadsliv. I morgon mjölkar du korna, nu när du har kommit är det jag som ska ha semester och sova länge, du är ju min lilla avlösare.” Mormor armbågar mig i sidan och ansiktet klyvs, ögonen lyser. Jag knuffas tillbaka, gör honnör och vet att mormor kommer vara vaken klockan sex oavsett om jag mjölkar korna eller inte.

På avstånd hörs skrockande. Det höga gräset vippar och vajar. Gräsmassan skiljs åt och ett brunt huvud med en slankig kam knycker i ängsglipan.

”Kom då Prillan, pullpullpull”, lockar jag på hönan.

Prillan knixar misstänksamt med huvudet.

”Prillan, kom nu, det är ju bara jag.”

”De därainga hönsa har inte mer minne än en femöring. De kommer inte ihåg dig från förra sommaren.”

Prillan knycker och ser på mig med ena ögat och tar ett försiktigt steg mot min utsträckta hand. Hon nappar åt sig en brödbit.

”Kolla mormor, hon känner visst igen mig.”

”Nä nu kan vi inte sitta här och lata oss mer, vi har mycket att göra idag.” Mormor klappar sig på knäna och skjuter sig upp. ”Morötterna ska gallras, ärterna ska få störar och landen ska rensas.”

Med brickan på vänsterhanden och hurran i den högra går jag in i köket och skopar vatten från varmvattenskastrullen på spisen och häller i diskbaljan. Veden har brunnit ner bakom luckan i spisen. Jag tar sista klabben från vedkorgen och lägger in den i det röda glödheta. Genast flammnar en låga upp och tänder vedträdet. Det skrapar och klingar av hacka och spade när mormor samlar ihop verktygen i boden. Genom fönstret ser jag mormor gå längs stigen mot grönsakslandet med Silva i hälarna. Över axeln ligger hackan, spaden och krattan. På krattskäftet hänger ogräshinken. Andra handen bär spett och störar. I repet runt midjan dinglar plockespannen som alltid är med, ifall. Hon

försvinner bakom knuten till kallväggen mot norr som är fönsterlös för att hålla kylan ute.

”Mormor har du sett vad stora gallermorötterna är?”

”Det är andra gallringen hjärtegrynet mitt, det är därför de är så stora. Det vet väl du, du gallrar ju alltid morötterna.”

”Ja, men de är superstora i år.”

”Ja, du kom ju en vecka senare än förra året så det är inte undra på.”

”Finns det några ärter än?”

”Jodå, det finns det allt.”

”Åh, kan vi ha stuvade ärter och morötter då?”

”Ja det var precis det jag hade tänkt till middag idag du, med fläsk till.”

Ved

Intill väggen står morfars cykel, troget efter hans död. Ingen cyklar på morfars cykel, inte ens mormor. Det är inte mycket kvar av förra årets ved, bara lite bottenskrap längst in i vedbon. Nederst i vedkorgen lägger jag klabbarna som brinner länge, över klabbarna passar jag in trekantiga bitar med två sidor för elden att fästa i. Sist tar jag en näve spänt till tändved och lägger överst. Jag går runt vedbon för att beundra veden. Ytterkanten av vedhögen lägger mormor i mönster. I år är det rosenmönster. Det är hennes sätt att visa vilket parti hon röstar på.

”Kan du hämta vatten, Lisa, det är visst slut”, säger mormor när jag kommer in med veden. Jag tar hinkarna och går ner mot brunnen. Den är överväxt med ängsgräs som stryker sig längs mina lår. Handtaget på brunnslocket har gett med sig och hänger på en spik. Jag binder fast den första hinken i brunnsrepet. Hinken slår mot brunnens väggar. Det låter som en kyrkklocka när hinken slår mot stenväggarna, ända ner till plasket när den slår i vattenytan. Brunnen är så smal att det är svårt att få hinken att kantra. Det krävs ett knyck i snöret precis innan den når vattnet för att den ska lyckas skära ytan. Vattnet skvätter över mina barfötter när jag går tillbaka genom gräset.

”Nu ska vi se om pärerna är färdige. Ta de här, Lisa.” Mormor sträcker ut ett par svarta byxor till mig. ”Det är morfars gamla böxor.”

”Men det är ju morfars finbyxor, de kan jag inte ha i landet.”

”Han kommer inte behöva dem mer”, hugger mormor av. Det är svårt för mormor att morfar är borta fastän det har gått sex år nu, och jag vet att hon ger mig morfars byxor

för att hon vill ge mig något av honom som jag kan ha nära mig. Hon vet att jag också saknar morfar.

”Du kan ta den här också”, säger mormor halvkvävt bakom klädhögen i klädskapet. Hon sträcker ut en skjorta till mig, den ljusblå som morfar brukade ha på julafton. Han har den på sig på vartenda kort från jularna i albumet hemma. Jag blir gråtfärdig när jag trycker näsan mot den. Den doftar fortfarande lite morfar, eller är det bara minnet som framkallar hans doft? Jag stryker längs ärmen på morfars kavaj. Mormor tittar upp.

”Du kan få ta den också om du vill.” Mormors röst är barsk. Jag vet att hon försöker hålla ifrån sig gråten.

Morfars kostym. Hans finskjorta. Mormor tar ut en galge och tar av en slips.

”Den här hör till.”

Det är den som mormor stickade till honom sista julen. Blå med vita tvärränder.

”Tack, men inte kan jag ha de här i landet, de är alldeles för fina.”

”Ta de här då.” Mormor räcker mig ett par grå grova bomullsbyxor. Jag luktar på dem, men de luktar inte morfar, de luktar såpa och eneklapprä. Jag drar på mig dem. De passar. Stolt stolpar jag runt i morfars byxor, de är så lappade att de inte går att böja vid rumpan och knäna. Jag ser på mormor. Hennes ögon är bortvända, blanka. Jag drar långsamt av mig ladugårdsbyxorna igen. Mormor lägger sin hand på min.

”Nej ha dem på, det gläder en gammal gumma fastän hon gråter så dumt”, säger hon. Jag kramar mormors hand.

”Jag saknar morfar med.”

Mormor klappar mig hårt på kinden.

”Det är tur jag har dig, Lisa lilla.”

Jag tar inte på mig morfars kostym. Inte till potatislandet. Men på kvällen när vi sitter i köket har jag finbyxorna på under bordet. Skjortan har jag packat ner, den vill jag inte ha på så mormor ser. Hon skulle bara börja gråta igen. Jag skär rabarber i tärningar, mormor steker fläsk och stuvar ärter och morötter. Mormors händer är vesslor över vedspisen. Hennes vänsterhand vänder fläsket medan högerhanden justerar värmen. Än lägger hon en kniv emellan vedspisen och kastrullen, än en femöring. Det bubblar fortfarande för mycket i stuvningen och mormor tar spiskroken till hjälp. I ett grepp hakar hon ur en av spisringarna från en annan platta och lägger den mellan kastrullen och spisen. Bubblorna i stuvningen stillar sig. Full av beundran ser jag mormor hantera vedspisen, även efter många lov på torpet bränner jag vid allt jag sätter på spisen. När rabarberna är skurna lägger jag i dem i den klädda pajformen och rullar

degstänger till rutmönster på toppen. Sockret strilar i strida strömmar ner över rabarberna. Medan vi äter låter mormor vedspisen falna tills temperaturen är perfekt för att sätta in rabarberpajen. Hur hon vet när det är dags förstår jag inte. Jag bara vet, säger hon när jag frågar. Det är så mycket kunskap som ryms i mormor, men det är nästan inget hon kan förklara. Det är bara att gå bredvid och härma om och om igen tills också jag bara vet hur det ska göras. Mormor matar spisen med ved, lite i taget så att spisen ska hålla samma temperatur under hela gräddningen. Mormors salta fläsk är något annat än köpefläsk. Det är så salt att det ilar långt ner i käkmusklerna. Det går åt litervis med vatten till fläsket och ändå klibbar tungan i gommen efteråt.

”Det behövs sött efter salt för att en ska bli otörst”, säger mormor och ställer den rykande rabarberpajen på bordet. Ur kallskåpet tar hon kannan med vaniljsås som har svalnat.

”Du måste få lite hull mitt hjärtegull så du klarar vintern.” Mormor skär upp en stor bit rabarberpaj till mig och håller vaniljsås över. Såsen blir till en sjö på tallriken med rabarberpajen som en ö mitt i. Hos mormor äts rabarberpaj med stor sked. Mormor dricker kaffe till. På bordet mellan oss står två femhundredalappar osagda lutade mot den lilla vasen med gullvivor. När mormor har ställt ner sin tallrik på golvet till Missan och håller sista skvätten kaffe på fatet och sörplar det genom en sockerbit vet jag att något måste sägas om pengarna. Jag skjuter dem lite framåt åt mormor till.

”De är från mamma.”

Nu är förhandlingen som ska gås igenom varje år inledd.

”Din mamma har det väl inte så fett ho’ heller.”

”Mamma kommer inte att ta tillbaka dem, det vet du.”

”Ho kan ta tillbaks di däringa låtsaspengerne. Vad är det där för penger förresten? Går di ens att använda?”

”De är nya för i år, mormor.”

”Vem ska kunna växla en sån stor sedel? Jag skulle ju få skämmas om jag kom med så stora sedlar till handelsbon i Gatekulla.” Mormor tar en femhundredalapp och vrider och vänder på den. ”De kommer tycke att jag kommer och skryter med de där store penga.” Mormor ställer tillbaka femhundringen bredvid den andra.

Morgonen efter när jag kommer upp står femhundringarna där de stod dagen innan. Jag skriver ett brev till moster Gittan och ber henne ta med hundralappar att växla med när hon kommer ut till mormors födelsedag.

Operahögskolan

Lillåsgatan 18, står det på lappen. Blåmålat förråd, bakom det ett litet blått radhus, inte större än vårt. Jag knackar på. Maria har på sig en mörkröd klänning med paljetter och gnistrande stenar på.

”Vad fin du är, Maria.”

”Det är en speciell dag idag.”

”Varför ska vi inte vara på ABF idag?”

”Idag ska vi fira att vi ska bli kollegor, kom in nu.”

Maria föser in mig i hallen. Det är mattor överallt i mörkröda mönster. De ligger i lager på lager, omlott. I vardagsrummet hänger en kristallkrona i ena hörnet. Den är lika hög som jag, prismorna rasslar när jag rör vid dem, lika stora som handflatan.

”Det är en gåva från Operan i St. Petersburg för lång och trogen tjänst. Den passade bättre i min våning i St. Petersburg på 5 meters takhöjd.”

”Wow.”

Fingrarna letar sig vidare längs bokhyllans rader av fotografier i guldramar. Alla föreställer Maria i olika operor, hon har huvudrollen i alla. Jag känner igen några av karaktärerna från Carmen, La Bohème, La Traviata, Les Contes d’Hoffmann. På en bild har Maria manskläder.

”Vilken opera är den här?”

”La nozze di Figaro.”

”Vilken roll hade du?”

”Pagens, det är en byxroll.”

”Vad är en byxroll?”

”Man har byxor på sig.”

”En tjej med byxor?”

”Nja, man spelar inte riktigt en tjej, men inte riktigt en kille heller. Men det är väl egentligen en ung pojke, men det heter bara byxroll. Det är de roligaste rollerna.”

”Finns det många sådana roller?”

”Några stycken, är det något för dig kanske?” Maria ser menande på morfars byxor.

”Har du spelat alla de här rollerna?”

”Är fotografierna inte bevis nog tycker du?”

”Jo, såklart. Det är bara helt otroligt.”

Maria höjer hakan, slår ut med armen, handen gör krumelurer i luften och hon böjer sig i en djup bugning.

”Det är snart dags att lära dig buga.”

”Varför det?”

”Det är dags för dig att söka till Operahögskolan.”

”Jag måste gå i gymnasiet först.”

”Varför ska en operasångerska med din talang slösa tid på gymnasiet?”

”Mamma säger att jag måste gå gymnasiet.”

Maria viftar undan mig som en irriterande fluga.

”Din mamma förstår ingenting.”

”Det gör hon visst det.” För första gången tycker jag inte riktigt om Maria.

Maria vänder sig mot mig, kupar handen om min haka och ser på mig med mörk, varm blick.

”Din mamma har inte sjungit opera och stått på de största scenerna, njet Listitska.”

”Nej, det är klart.”

”När det gäller din operautbildning är det jag som vet bäst vad du behöver. Och det är dags nu. Du behöver leva med musiken, inte bara gå hit en gång i veckan.”

”Tror du verkligen jag är så bra att jag skulle komma in?”

”Du är en naturbegåvning, du kan gå hur långt som helst. Ditt register spänner över tre oktaver, du kan vara sopran, mezzosopran eller alt och du är lika bra på alltihop. Jag har aldrig varit med om dess like. Tro mig, jag skulle aldrig låta dig sjunga upp för Operahögskolan om jag inte visste att du skulle komma in.”

Lyckan har slagit rot, groddarna kittlas i magen när jag trampar ner mot Ängholmen och havet. Längst ute på udden med utsikt över det oändliga finns det plats för allt som står i kö för att komma ut. Hela Un Di Felice väller ur mig, också delen som manliga operasångare brukar sjunga. Maria har rätt, jag kan sjunga alla stämmor utan skorr, till och med de djupaste mansrösterna. Nästa ut är Barcarolle, inga problem där heller med alla glidningar mellan sopran och alt. Byxrollen passar mig. Lakmés Flower Duet bara kommer. Jag behöver inte ens tänka på att vidga diafragman ända ner till botten eller öppna upp bihålorna för att få rätt klangbotten. Det är så lätt idag, tonerna forsar ur mig och far iväg över vågorna. Allt känns möjligt. Inget begränsar, inget håller mig tillbaka. Borta är osäkerheten över om jag kan och duger. Jag kan det här. Inte bara kan, jag är instrumentet, jag är musiken. Tonerna kommer lika självklart som koltrastens drillande om våren. Marias alla operafotografier drar förbi med mitt ansikte på bilderna, operorna Maria har berättat om, i Wien, New York, Paris, London. Det hissnar. Maria säger att jag kommer stå på alla de där scenerna en dag. Tänk att få gå in sceningången, vara en

del av operan, öva på scenen när ingen publik är där. Tänk att få säga ”jag är operasångerska” när någon frågar. Nerverna innan jag kliver på scenen för fullsatt hus. Hur jag ser ut över hundratals, tusentals ansikten, ljuset som bländar, applåder, blommorna, de stående ovationer, inklappningarna. Det kommer att hända, Maria säger att jag kan.

”Mamma!”

”Jag är i köket.”

”Mamma, vet du vad Maria sa?”

Skorna hamnar upp och ner framför dörren och jag snubblar över dem på väg in till köket.

”Vad sa hon?”

”Hon vill att jag ska söka till Operahögskolan direkt till hösten.” Jag hoppar upp och ner, ivrig att se mammas min.

”I höst ska du gå i gymnasiet.”

”Maria tycker jag ska skita i gymnasiet.”

”Svär inte.”

”Maria säger att jag är bra nog. Fattar du? Jag ska söka in till Operahögskolan, Maria tror jag kan komma in.”

”Det bli inget med det.”

”Va?”

”Det blir inget, sa jag.”

”Men Maria säger att jag säkert kommer in.”

”Du sjunger fint, Lisa, men du förstår väl att du inte är bra nog för att bli operasångerska. Då ska man ju vara jättebra.”

”Men Maria säger att jag kan.”

”Maria fattar ingenting.”

”Maria förstår sig på opera bättre än du, mamma.”

”Jag tänker bara på hur du ska kunna försörja dig. Man ska ju ha pengar till mat också.”

”Jag skulle jobba som operasångerska så klart.”

”Hur skulle det gå till? Det är ingen garanti för att du får jobb som det sen.”

Jag ser på mina händer. Stenen har kilat sig fast i struplocket. Den sitter så tätt att det knappt går att få in luft när jag drar efter andan.

”Du ska gå ekonomisk linje så du kan arbeta som sekreterare. Där finns massor av jobb.”

”Men Maria säger...”

”Vad vet Maria om hur det är att vända på varenda krona och försöka få livet att gå ihop?”

Jag rycker på axlarna, ser ner på mina tår. Det är ett hål längst ut. Mina naglar behöver klippas.

”Sådana som hon har råd att leva uppe bland molnen. Vi andra får nöja oss med att slita för brödfödan här nere på marknivå.”

”Men Maria måste ju veta om jag kan.”

”Det kommer bara sluta med att du hamnar i rännstenen.”

”Men mamma, jag kan väl få prova i alla fall?”

”Jag är din mor och det är mitt jobb att skydda dig från sånt som bara leder till ditt fördärv.”

”Men mamma, det här är ju min chans.”

”Det är slutdiskuterat. Det blir inget med det.”

Svansjön

Det mörka blå vattnet kämpar för att ta sig igenom islocket. Sjön stretar emot likstelheten. Under isen hörs ett rop långt ifrån, ekot kommer närmare och närmare under isen, sen blir det tyst igen. Sjön svarar alldeles under mina fötter, fram och tillbaka böljar havets röster. Isen under fötterna knäpper och spricker, vatten rinner upp. Det knakar till i isen igen, jag lägger mig ner på mage och hasar mig längre ut. Jag spolar fram till Svansjöns Sjö i månljus och ser ner i djupet, ser ansiktet fastfruset därinne i det blankblå. De fladdrande stråkarna liknar en svan med dess darrande utfällda vingar. Den klagande oboen är den klagande sjön under mig. Sjön sjunger om lyckligare dagar fri i sommarens ljusa. Blåsinstrumentens crescendo är höststormarna som river och sliter i sjön, får den att kasta sig mot klippor och vräka båtar och bryggor över ända. Höstsjön rasar över att sommaren är slut, rasar över vinterns ofrånkomlighet. Ansiktet syns mörkblått långt nere i djupet och jag önskar mig ner till min spegelbild. Ner till det lena, mörka blå under islocket, vill att det ska vagga mig till sömns, jag längtar till intigheten därnere. Det isblå visar en hackig super-8-film. De nostalgiska stråkarna lugnar sjön och lovar att sommaren kommer åter. Träblåsens hastiga steg för

mig till somrarna med mormor och morfar när det fortfarande bara var mamma och jag, innan Kenta kom in i bilden. Den tid när mamma fortfarande lekte med mig och morfar fortfarande levde. Då allt fortfarande var möjligt. Violinens trippande steg är mina barnafötters. De svepande stråkarna är mamma som snurrar mig runt runt. Stråkarna är morfar när han spelar dragspel, fiol, spelar på allt han kom över. Stråkarna är mormors skratt när hon och mamma dansar i rummet i stugan. Det våta på kinderna fryser och spricker.

Mörk rörelse på den vinterblå skymningshimlen. Vingarna fyller synfältet när den närmar sig. Svanen landar mitt i crescendo. Röd fot nuddar isen och glider längs isblänket. Utfällda vingar bromsar farten. Vågrörelserna piskar upp snö som virvlar över isen, målar ansiktet vitt. Halsen sträckt, näbben vidöppen, den skriker rakt ut. Vingarna spänns, flaxande vandrar den av och an. Den tittar på mig med ena ögat, sen det andra, tar några steg mot mig och stannar. Sträcker på halsen för att nå mig. Huvudet guppar uppfordrande. Sakta smyger jag upp en bulle ur fickan och kastar en bit över isen. Svanen sträcker halsen, en röd fot följer efter. Röda ögat ser på mig, vingar faller flaxande ut. Carmencitas svarta kjolar vajar över röda fötter. Svanen nappar åt sig bullen och backar tillbaka. Jag kastar en bullbit närmare mig. Svanen tar den i näbben. Jag sträcker fram handflatan med en ny bit. Svanen sträcker fram halsen och fräser. Den tar ett steg fram, vänder sitt ena öga mot mig och fräser igen. Svanen tvekar, sen går den ända fram och nappar åt sig bullbiten och undersöker handen efter mer. Den röda näbben kittlar handflatan. Den väser igen, nyper tag om min tumme och skakar den.

”Carmen, om du ska få mer bulle får du uppföra dig, inga tjuvnyp”, grälar jag.

Svanen knycker på nacken. Hela bullpåsen åker fram. Bullarna har hunnit frysa igen och är hårda när vi knaprar på dem, svanen och jag.

In i grumligt synfält kommer en stövel, ovanför stövlarna hänger säckiga byxor, snöre i midjan och alltför stor jacka. Huvudet skakar fram och tillbaka under toppluvan. Läppar rör sig i det suddiga ansiktet. Gubben böjer sig ner och drar av mig hörlurarna.

”Flicka lilla, inte ska du ligga här och frysa ihjäl, snart ser en ju inte handen framför sig. Kom nu så går vi hem.” Gubben lyfter upp mig och bär mig upp på bryggan, där han sätter ner mig. Benen glider iväg under mig så han lyfter upp mig igen och går vidare över klipporna. Nedför en klippsslutning halkar han till och tappar balansen och vi glider ner längs klippsidan innan han fångar balansen igen och går vidare ner längs grusvägen med mig över axeln. Jag ser världen skumpa upp-och-ner, innan jag glider in i intigheten.

Jag vaknar till när gubben sätter mig i stolen framför kaminen och virar en filt om mig.

”Vart tog den vägen?”

”Vilken?”

”Svanen, den svarta, vart tog den vägen?”

”Det fanns ingen svan där, och någon svart svan har jag då aldrig hört talas om.”

Gubben tittar till lite extra på mig och klappar mig på huvudet. ”Sitt där och tina upp du så ska jag värma choklad.” Gubbens röst är som instängd i en burk. Från fätöljen kan jag se en decimeter av köket genom dörrspringan. Köksljuset skimrar runt gubben när han hasar förbi. Han stannar vid bordet och öppnar en kakburk. Den är slitet ljusblå med rosa rosor, likadan som mormors. Gubben tar upp en bulle ur burken och lägger den på ett fat. Ljudet av en gurglande Don Pedro når mig och jag andas in kaffedoften. Ljuset i dörrspringan blir mindre och mindre tills det inte är längre.

Någon buffar på mig. Jag vänder mig irriterat om.

”Vakna, hörs en röst säga. Du har sovit i tolv timmar.”

Det är mammas röst. Jag kisar och ser mammas silhuett.

”Var är jag? Var är gubben?”

”Sätt dig upp, Lisa, så ska du få frukost.”

Mammas röst är mild som om det var min födelsedag. Hon är inte alls arg. Hon frågar inte ens var jag varit, stryker bara mitt hår som när jag var liten och hon är blank i ögonen. Hon känner på pannan, rycker handen till sig.

”Du är ju skållhet. Lilla Lisa”, ojar hon och försvinner ut. Termometern visar 39,7 och mamma lindar in mig i kalla kökshanddukar.

Lisas födelsedag

Orkestern stämmer sina instrument i orkesterdiket. Som alltid är det något i mig som lättar och flyger när jag hör de första stråkarna. Den här gången överväldigar känslan mig och klumpen i halsen är ingen lycka som den brukar vara. Klumpen växer och växer inom mig, till sist är jag helt sprängfärdig. Voi che sapete som är så vacker så den brukar göra mig sprickfärdig får mig att storgråta, i smyg, men jag tänker inte ge mamma den. Det spränger och värker i bröstet. Svämmar över. Det är som att vara på min egen begravning. En storslagen vacker sista resa med musiken. Det är första gången ser La nozze di Figaro. För första gången får jag se hur en byxroll spelas, min favoritroll. Pagen kommer in på scenen, så smäcker och elegant. Plymen på den

böljande hatten döljer guldiga lockar under vitpudrad peruk. Jackan är en kort bolero, skjortan har rysch som döljer pagens bröst. I kragen är flugan knuten medvetet slarvigt. Byxorna i siden slutar vid knät, strumporna visar vadmuskler. Skorna är blanka med spännen. Pagens kläder är det snyggaste jag sett. Jag skulle kunna ha pagens kostym varenda dag resten av mitt liv.

Mammas ögon följer varje rörelse på scenen, ovetande om allt som rasar inom mig. Hur kan hon tro att det här var en bra present till mig efter att ha förbjudit mig att gå på Operahögskolan? Hon kunde lika gärna spottat mig rakt i synen, slitit av mig kläderna mitt på Avenyn, dansat på min grav. Hon verkar helt oberörd, som att hon inte ens kan tänka sig hur ont det gör för mig att gå på opera när jag inte får sjunga själv mer. Hon hade väl köpt biljetterna långt innan, men ändå. Hon kunde åtminstone känna sig lite dum, lite skyldig, extremt skuldmedveten. Men det syns inget på henne. Hon gnolar bara med, lika falskt som vanligt. Fattar hon inte att det är plågsamt att höra för en som har totalt gehör? Fattar hon inte att det förstör hela operaupplevelsen för mig? Att hela tiden ha en falsksångare i ena örat och försöka tänka bort den och bara höra rösterna från scenen. Jag puttar på mamma. Våra ögon möts. Jag skär med fingret över halsen. Hon ser helt oförstående på mig. Vet väl inte ens att hon har sjungit, gör det helt automatiskt så fort det spelas musik.

Dörrarna slår upp i pausen. Borden dignar av mat som vi ändå inte har råd att äta. Jag struntar i att vi inte har något nummer till något av borden, jag bryr mig inte längre om att alla andra på operan har finare kläder, finare skor, finare allt. Vad spelar det för roll nu? Det kommer ändå aldrig bli mitt ställe, min arbetsplats. Jag kommer ändå aldrig få gå in sceningången. Inom mig mullrar det. Lavan i det inre glöder och bubblar, diafragman är över tusen grader. Om jag öppnar munnen kommer brinnande lavaströmmar förgöra varenda kotte på operan. Framför mig ser jag de snorkiga minerna förvridas av elden. Mammas ansikte blir förvånat först innan paniken kommer. Jag håller öppningen till vulkanen stängd, lyssnar bara till mammas prat.

”Var de inte fantastiska idag, operasångarna, va?” Mamma buffar på mig. ”Tänk den som kunde sjunga så vackert, det är väl ändå den största gåvan, tycker du inte, Lisa?”

”Jag måste gå på toa.”

Det ringlar av sidenklänningar vid toan när jag går förbi, röster väser, håruppsättningar bildar zigzag-ränder. Dörrarna är tunga och jag får spränga mig ut i luften. I händerna växer viljan av att skaka mamma tills hon fattar, banka vett i henne, skrika på henne, mosa sönder den fula lilla guldbubblan som står där och skäms bland

porscharna med bara händerna. Nere vid kanalen är det alldeles stilla. Bakom mig ligger operan svällande vit, framför mig kanalens brungula vatten, mellan de båda bildar Rododendron barrikad med stark skymningsdoft. Jag vill inte gå in igen när klockan ringer, men jag kan ändå inte låta bli när det ringer för andra gången. Jag måste veta hur det ska gå för pagen och grevinnan.

Slutkonsert

Hettan bakom kulisserna får mig att svettas. Jag skakar på axlarna så hela kroppen rister för att skaka bort darrningarna som äter sig innanför huden. Jag hoppar upp och ner, andas djupt och stöter ut luften i korta pustar. Inget hjälper. Om nervositeten inte släpper kan jag inte ta den första höga tonen. Paniken kryper ut längs varenda nervända i kroppen, letar sig ända in till benet. Benmärgen är en vibrerande stämgaffel, jag kan höra ljudet, det är samma höga vibration som anslagstonen.

Det är bara ett nummer kvar nu innan mig. Jag ser Rebecca försvinna in på scenen genom draperiet. Tre minuter. Tre minuter är allt jag har på mig för att bli lugn. Jag sjunker ner i fåtöljen bakom mig och sluter ögonen. Mina händer vilar uppvända på låren. Lungor fylls på im och töms på ma, in på im, ut på ma, in på im, ut på ma. Jag glider in i meditationens halvtrans. Långsamt känner jag hur pulsen går ner, hur skälvningarna inombords avtar. Långt borta hör jag applåder. Långt borta hör jag mitt stycke presenteras, mitt namn ropas upp. Någon lägger en hand på min axel.

”Det är du nu, Lisa.”

Jag öppnar ögonen. Stilla reser jag mig upp och tar de få stegen fram till draperiet och går ut på scenen. Fortfarande i halvtrans kisar jag ut över publikhavet. Pianots första toner av Mozarts *Voi che sapete* ljuder över den knäpptysta salongen. Jag sluter ögonen, stänger ute omvärlden, fyller lungorna och tar sats.

Voi che sapete

Che cosa è amor

Donne vedete

S'io l'ho nel cor

Donne vedete

S'io l'ho nel cor

Jag klarade det, för första gången klarade jag att få bort nervositeten och sjunga starkt och rent redan från början. Lyckan brer ut sig och jag öppnar ögonen och ser ut över publiken. Varenda plats i den stora salen är upptagen. Bihålorna under kindknotorna står på vid gavel. Tonerna kittlar i pannan, i näsroten, ner i kindknotorna. Vibratot slår an samma toner i pianot. Pianot är röstens resonans och kör. Sången sjunger sig själv, som att någon annan sjunger genom mig. Tonerna leker sig ur strupen och fyller salen. Vibratot börjar långt ner i magen, skälver i takt, sätter bröstet i darning, stämbanden. Hela jag vibrerar. Svetten bryter fram i pannan. Jag sjunger, rasar, vädjar. Sjunger ut sorgen, ilskan. Bönar och ber att få fortsätta sjunga.

När sista tonen dör ut kan en knappål höras falla. Det enda jag hör är mina andetag. Publiken är blänkande stjärnor, blå, röda, vita, guld. Hela salen glittrar och glimmar. Jag inte vill blinka bort bilden, vill ha den här synen kvar på näthinnan, vill vara i detta nu för alltid. Det får inte ta slut. Det får aldrig vara över. I samlad kropp reser sig publiken. Det brakar lös. Applåderna. Öron slår lock och andhämtningen är överröstad. Svetten blandas med tårarna, rinner ner i ögonen, svider. Jag vill bocka, slå ut med handen och vända mig mot pianot, men kroppen lyder inte, musklerna är betong. Jag bara står där i rampljuset. Fastspikad i scengolvet. Marias ögon möter mina, hon slår armarna om mig.

”Du får inte sluta.” Hon kysser kinden om och om igen.

Med armarna uppsträckta i seger står vi där, hand i hand.

”De vill höra dig en gång till.” Maria drar mig ut bakom ridån.

Vi står bakom draperierna. Det dunkar i bröstet, brusar i öronen och jag kan inte sluta le. Jag ser på Maria och hon gråter och skrattar om vartannat.

”Du gjorde det Lisa, du vann över nervositeten. Jag visste att du hade det här inom dig. Jag visste det.”

Ljudet av applåderna blandas med dundrande fötter som stampar mot golven.

”Det är dags! Nu tar vi Barcarolle av Offenbach!”

”Klarar jag det?”

Maria ser på mig.

”Nu klarar du allt.”

Publiken står upp i gångarna, de står på stolarna. De applåderar, stampar i golvet, busvisslar. Maria höjer handen men ovationerna bara fortsätter. Inte förrän hon vinkar med händerna uppifrån och ned stillar publiken sig. I mina öron ringer tystnaden.

”Tack, kära publik och tack, Lisa. Det är en ära att presentera för er den mest begåvade elev jag haft genom mina tjugo år som sånglärare. Den här kvällen blir något

ni kan skryta med för era barnbarn, att ni hörde den stora primadonnan Lisa Lind i hennes unga år innan hon slog igenom. Ni kommer nu få höra ett extranummer med Lisa. Barcarolle av Offenbach.”

Luften dallrar av förväntan. De första stråkarna svärmar över salen. Hundratals ögon är vända mot mig. De vill se mig. De vill höra mig. Min hals värker. Det hissnar inom mig. Viktlös lättar jag och svävar över golvet. Musiken är min gondol, violinerna drar stråkarna genom vattnet, för mig framåt, under broar och ut på öppet hav. Ögonen är vidöppna, sinnena på vid gavel, jag tar in allt i detta nu, publiken, musiken, stämningen.

Belle nuit, ô nuit d'amor
souris à nos ivresses
Nuit plus douce que le jour
Ô belle nuit d'amor!

Rösten sveper över publiken, smeker kinder, viskar kärleksord. De färdas nedför floden i en gondol. Med mig vid rodret sjunger jag dem kärlekssagor. Älskande tar varandras händer, lutar sig mot varandra, ögon möts till min kärlekssång. Tiden flyr utan återvändo. Sista tonen dalar ner och landar framför fötterna. Dånnet kommer på en gång. Applådregnet när mig, får mig att växa. Det vill aldrig ta slut. Jag vill aldrig att det ska ta slut, vill aldrig sluta sjunga.

Marias hand i min och hon drar mig nedåt i en låg bugning, ovationerna tilltar. Marias tandkött är bart och jag ser hennes guldkronor intill kindens skrattgrop. Folk flockas när jag går av scenen. Maria kommer med blommor.

”Blommor till en primadonna.”

”Någon som vill ha en autograf att skryta med av Lisa Lind, vår nästa operaprimadonna”, säger Maria med hög röst.

”Jag”, skriker flera stycken. Det svindlar i huvudet, öronen pulserar. Autografblock sträcks fram. Maria räcker mig en penna. Jag ser upp på den som sträcker fram första blocket.

”Skriv kram till Helena från Lisa Lind.”

Jag lyder och skriver. Jag ser upp över huvudena. Mamma som står ensam i bakgrunden med armar och ben i kors. Som slagen av blixten trycker hon sig mot väggen. Jag mer känner än ser hur mamma känner sig. Obekvämt. Samtidigt har hon rak,

stolt hållning, som om hon vill att alla ska veta att jag är hennes dotter och ingen annans. Maria puffar mig i sidan.

”Är det din mamma?” Hon nickar mot mamma.

”Ja, det är mamma.”

”Ska jag inte ropa hit henne?”

Jag tvekar.

”Jag vet inte om hon vill det.”

”Det är klart att en mamma vill vara vid sin dotters sida en dag som denna”, avbryter hon mig. ”Hon heter Kristina, nej?”

”Nä, Kickan.”

”Hennes riktiga namn, det är Kristina, nej?”

”Ja, jo.”

”Kristina”, ropar Maria med operastyrka i rösten.

Mamma reagerar inte. I magen slår ömheten rot.

”Kristina Lind”, ropar Maria igen.

Fortfarande ingen reaktion.

”Lisas mamma”, ropar Maria ännu högre.

Mamma vänder blicken till Maria som vevar med handen.

”Kom hit”, ropar hon.

Människorna runt oss har vänt sig mot mamma.

”Åh, Lisas mamma!” hör jag dem säga.

De tar mamma i hand och gratulerar och för varje steg mamma tar genom folkhavet av gratulerande människor försvinner lite av obekvämsminen och ersätts av ett leende som blir bredare och bredare. Maria kramar om mamma som ser obekvämt ut igen.

”Åh Kristina, hur känns det att ha en så stor talang till dotter? Det måste vara underbart, nej?”

”Ja, det var fantastiskt fint lilla gumman.” Mamma och klappar min kind. Mamma har inga blommor med. De andra sångarna står med blommor i famnen. Men de har inga som vill ha autografer, tänker jag och knycker på nacken.

”Kan du skriva en autograf till mig?”

Jag vänder mig mot det håll rösten kommer ifrån. Den som står där räcker mig bara till axeln. Hennes rygg är krum och hennes hand darrar om en bit papper. Den andra handen stöder sig mot en käpp.

”Vad vill du jag ska skriva?”

”Du ska skriva, till Alexandra.”

”Okej”, säger jag och börjar skriva.

”Sen ska du skriva: jag lovar att bli den nästa stora operaprimadonnan.”

Handen slutar skriva och jag ser upp på henne.

”Varför ska jag skriva så?”

Hon tar min hand och kramar den.

”Jag vill att du ska lova mig att inte låta någon hindra dig.”

”Det är inte så enkelt.”

Alexandra klappar min hand och vänder sig mot Maria.

”Maria min vän, gratulerar till att ha skapat en ny primadonna.”

När den sista autografen är skriven är operan tom. Jag går upp på scenen igen och ser ut över stolarnas röda hav. Maria lägger armen runt mina axlar.

”En dag är det här din arbetsplats, Lisa.”

Jag lutar huvudet mot Marias axel.

”Det kommer aldrig att gå.”

”Vad pratar du för dumheter, min flicka, du gjorde ju succé i kväll. Inte ens jag gjorde en sådan succé på mitt första framträdande.” Maria skjuter mig ifrån sig.

”Mamma låter mig inte söka in på Operahögskolan i alla fall.”

Maria rufsar mig i håret.

”Efter ikväll kommer hon att vilja det. Gå ut till din mamma nu, hon väntar i bilen.”

Guldbubblan står parkerad utanför ingången och mamma sitter i förarsätet och läser sin tidning. Mamma har alltid med sig en tidning. Hon tycker om att läsa kärleksnovellerna i Allers. Om hon känner sig obekväm går hon ut och sätter sig i bilen och läser. Om det är för kallt för att sitta i bilen går hon in på toaletten och sätter sig och läser, eller ute i trappuppgången. Pekfingret följer raden hon läser. Det går långsamt. Då och då stannar pekfingret upp och hon ser ut i fjärran, läpparna ljudar, hennes huvud nickar upp och ner. Sen böjer hon sig över tidningen och fingret fortsätter gå över raderna. Jag vill inte gå in i bilen riktigt än. Jag vill ha känslan av seger i mig en liten stund till. Jag sätter mig på en betonggris och blundar. Kvällens höjdpunkter går i repris.

Mamma ser upp från tidningen när jag öppnar bildörren.

”Så fint du sjöng ikväll, gullet.” Mamma klappar mig på kinden.

”Tack.” Läget i maggropen är spänt.

”Tänk att du fick så mycket applåder. Tänk att de ropade in dig igen.”

”Förstår du nu?”

”Vaddå?”

”Att jag kan?”

”Du är så duktig så.”

”Hörde du vad Maria sa?”

”Hon sa så mycket fint.”

”Får jag söka in på Operahögskolan då?”

”Nej.” Svaret kommer som ett piskrapp.

Bort

Jag kastar mig upp på cykeln. Sparkar upp porten till gatan. Det blir ett hål lika stort som foten och den hänger på bara ett gångjärn och slår oregelbundet efter mig. Cyklar för livet nedför gatan. Cyklar till vägs ände. Cyklar tills låren inte känns mer utan bara går av sig själv. Cyklar tills munnen smakar blod. Cyklar över klipporna, kantrar och slänger cykeln i en skreva. Samlar stenar, kastar dem i vattnet, en efter en, flera på samma gång. Kämpar med att få upp en jättesten. Lyfter den över huvudet, den landar precis framför mina fötter. Vattnet skvätter upp över mina ben. Jag sjunker ihop över stenen i vattnet. Jag väter den ovanifrån. Längre ligger jag där och vattnar stenen. Sista tåget har gått. Det finns inget mer att hoppas på. Det kommer inte bli någon opera för mig. Det är slut. Septemberkallt vatten skvalpar över mina ben. Jag faller, vattnet sköljer över hela mig. Vaggas mig fram och tillbaka i vattenbrynet, fram och tillbaka rullar jag mellan stenarna.

Kvällen efter packar jag min ryggsäck. Jag kan inte ta en annan väska än min skolryggsäck, då skulle mamma bli misstänksam. Det behövs ändå inte många ombyten hos mormor. Jag packar ner tre t-shirtar, trosor och strumpor, en extra tjocktröja, tjockstrumpor. Väskan är bullig av kläderna. Jag har inte pratat med mamma på ett dygn.

Det är mörkt när jag hoppar av bussen, gräsvippor lyser i diket och visar vägen. Jag ryser lite i den kyliga kvällen. Gruset knastrar, ljudet är dämpat av regnet som just fallit. Det doftar varm häst. Två ljusa konturer rör sig mot mig. Det ryker vitt från deras ryggar. Det är Blacken och Brunte i Tostebo. Blackens bläs lyser vit. Han gnäggas lågt och gnuggas nosen mot handen. Ska vi ta en sväng säger jag lågt mot hans panna. Nosen buffar efter gott. Jag tar upp ett paket socker som jag snodde på stationscafét i

Linköping. De får varsin bit. Blacken nickar upp och ner när jag tar sats och hoppar upp på hans rygg.

”JA!”, ropar jag lågt i örat på Blacken och han svarar med en slängtrav.

”Ja, ja, ja”, manar jag på och skänklar långt bak på sidorna. Blacken faller in långsam galopp över ängen. Brunte slängtravar bredvid och sparkar bakut. Jag manar på. Farten ökar och manen slår i ögonen. Jag ser ingenting i mörkret, jag bara åker med. Gungar som på en gunghäst. Jag lutar åt vänster och styr Blacken runt längs kanterna i hagen. Farten sackar när vi kommer tillbaka till grusvägen. Blacken börjar beta av det saftiga septembergräset. Jag lägger mig bakåt med rumpan som huvudkudde. Himlens sammetsblå valv gnistrar av stjärnor. Långsamt vaggas jag fram mellan tuvorna. Den stora kroppen under mig rister när tuva efter tuva rivs av. Jag letar stjärnbilder, hittar Orion, Kasiopeia, Karlavagnen, Björnvaktaren, Stenbocken, Tvillingarna, Delfinen. Pegasus byter plats med fiskarna som simmar ner över himlen. Jag vaknar av att jag glider nedför ryggen och hinner precis vända mig så jag hamnar på magen i gräset. Blacken kastar en blick över tuvan och fortsätter tugga.

Septembergräset är midjehögt nerför backen till den lilla röda stugan och det går knappt att se vart vägen går. Det lyser det svagt från köksfönstret. Mormor är fortfarande uppe. Lugnet sköljer över mig som alltid när jag ser den lilla röda stugan ligga där till vänster i gläntan av granskogen. Jag stannar och ser på röken som ringlar ur skorstenen. Ladugården nere i sänkan till höger. Dasset och uthuset däremellan. De vita utemöblerna står fortfarande ute. Muren omgärdar trädgården. Trädens taniga grenar släpar i marken av äpplenas tyngd. Trädgårdslandet snett bakom huset och sankmarken utanför med stora stenen i mitten med sin vrängda björk. Något stryker sig längs benet och jag hör Missans kurrande. Jag sätter mig på stenen vid vägen. Missan hoppar upp i knät och gnider nosen mot min haka, jag kliar henne i nacken och hon kurar ihop sig i mitt knä. Jag undrar hur mormor kommer reagera på att jag kommer sent på kvällen mitt under terminen. Hon är noga med att man gör sina plikter. Jag undrar vad mormor kommer säga om sången. Kommer hon ställa sig på min sida eller mammas? Vi har aldrig ens pratat om sången, mormor och jag. Jag tror inte ens hon vet om mina sånglektioner och operadrömmar. Jag vet inte om hon skulle förstå. Om hon ens har hört någon sjunga opera.

Ljusen i köket släcks. Katten välter ur knät när jag reser mig. Mormor får inte hinna gå och lägga sig. Jag springer nedför backen. Silva börjar skälla inne i farstun.

”Så så så, hysh nu Silva”, hör jag mormors röst. Innan jag hinner knacka har mormor öppnat dörren i nattsärk med kapp över. Natlampans sken ger mormor mjuka drag och kastar en mormorsskugga på väggen. Det slår volter i magen på mig när jag ser mormor stå där med håret i en fläta över axeln.

”Men vad gör du här, Lisa?”

Jag kliver in i mormors famn. Runt benen känner jag Silvas viftande svans.

”Lisan lilla, vad är det som har hänt? Kickan ringde innan och var orolig riktigt för dig. Hon visste inte var du var. Skrev du inte någon lapp ens om att du skulle komma hit? Nu får jag ringa mamma innan hon hinner ringa polisen.” Mormor lösgör sig från mitt grepp och lyfter luren. Jag hör mamma svara i andra änden. ”Lisa är här. Hon kom precis innanför dörren. Det är ingen fara me’na. Ja du får henne här.” Mormor sträcker fram luren. Jag skakar på huvudet och mimar att be att få slippa, men mormor hötter med luren och ser på mig med de stränga ögonen. Jag suckar och tar luren. ”Lisa, du kommer hem ögonaböj”

”Det går inga fler bussar i kväll.”

”Var inte uppstudsig. Du tar första bussen i morgon bitti. Du har skola.”

”Jag stannar här.”

”Nej det gör du inte, du kommer hem.”

”Vi får se. Nu måste jag gå. Hej då.”

Mammans röst hörs skrika hela vägen ner till klykans klick, men hon ringer i alla fall inte upp igen.

Mormor står vid spisen och lägger in en extra klabbe under mjölkkastrullen. Bullburken och kakburken står redan på bordet. Silva har rullat ihop sig i kökssoffans hörn, längst ut mot spisens värme. Jag stryker Silva över ryggen. Mormor står med ryggen vänd mot mig och rör i mjölkkastrullen. Vi dricker varm kakao och äter bullar under tystnad.

”Hur har vädret varit här?” säger jag för att få slut på tystnaden.

”Det har varit en fin brittsommar här.”

”Hemma har det bara regnat som vanligt.”

Mormor tar ett andetag och stoppar in en stor bit bulle.

”Vad är det som har hänt, Lisa? Varför har du rymt hemifrån?”

Jag ser ner på stumpen av den finska pinnen som ligger på fatet. Jag ser på bettet från mina stora framtänder.

”Är det Kenta? Vad har han gjort? Jag har nog sett att han inte är snäll ved dig Lisa, det har jag.”

Luften blir lättare att andas.

”Han har väl inte...”

Mormor avslutar inte meningen men båda vet hur meningen slutar.

”Nej, absolut inte”, säger jag hastigt. ”Men du har rätt mormor, han är elak. Alla jag känner som har träffat honom kallar honom skräcken.”

Mormor skakar på huvudet.

”Om han så kröker ett hårstrå på ditt huvud, så ska han få med mig att göra, det ska han ha klart för sig.”

Jag sjunker ner mot kuddarna bakom mig och drar upp knäna till hakan. Jag följer konturen av mormors broderade blommor på kudden jag kramar i knät. Det är skönt att sitta i mormors kök och ha mormor på min sida. Jag vågar inte berätta den största orsaken till att jag är här, inte än, jag bara njuter av mormors fullständiga lojalitet gentemot mig när det gäller Kenta. Det är ju inte som att Kenta inte är jobbig, tänker jag.

”Det är för bedrövtligt, jag förstår inte karlavalet hos någon av mina döttrar. De är elaka allihop. Det är väl nästan tur för både Maja och Nisse att den där drummeln stack redan innan Nisse var född. Nog för att de haft det knapert, men de har i alla fall sluppit en elak jäkel i huset. Det får ju ni andra ungar dras med.”

Jag vet vilka de andra ungarna är. Det är Krisse och Åsa, Gittans barn och Jennifer och Joakim, Kerstins barn. Drumlarna är Åke, Ove och så Kenta förstås.

”Jag förstår det bara inte. Tage som var så snäll mot flickera. Varför skulle de välja sådana skitstövlar till fäder åt sina barn, det förstår jag bara inte, det går över mitt förstånd.”

”Kenta är ju inte min pappa.”

Mormor fnyser.

”Nej men din far skulle varit ännu värre, sanna mina ord. Den tölpen var det tur att någon annan stackare tog från din mamma. Uschiana mig, det där var en djävul på ren svenska. Hålle spritfest och vänslas med andra på dagen du blev född. Vad är det för skit? Det är bara djävular till män som kan finna på sånt sattyg.”

Mostergittan

Klyvvyxan viner i luften ovanför mitt huvud. Det svischar innan eggen sätter sig i trät med ett bräckljud och delar den runda klabben i två halvmånar. Högerhanden släpper inte yxan när jag tar upp den ena av klabben med vänsterhanden. Jag ställer halvmånen på huggkubben igen. Klyva. Hämta upp. Klyva. Hämta upp. Klyva. Jag har stått här sedan tidig morgon och inte en enda gång har jag missat. Jag hör mormor slamra i köket. Klyva, hämta upp. Klyva, hämta upp. Ett knattrande ljud hörs från vägen och jag ser bakåt. Jag hoppar undan på reflex och yxan sätter sig i kubben. Jag höjer handen till hälsning och börjar gå mot förstubron. Mostergittan kliver ur bilen och öppnar bagageluckan. Jag vänder om och går mot bilen.

”Behöver du hjälp?” ropar jag.

”Nej då.” Mostergittan lastar sig full med påsar och kartonger. Jag skyndar på stegen och tar några påsar ur händerna på henne.

”Du hugger ved ser jag.” Mostergittan borstar bort några spänt som har fastnat i tröjan.

”Ja, det mesta är klyvt nu, det är inte mycket kvar.”

”Är det torrt då?”

”Det jag klöv i somras är torrt, det här sista är nog torrt till jul i alla fall.”

”Är mamma fortfarande dålig i ryggen?”

”Det verkar vara bättre nu, hon grinar inte lika illa när hon böjer sig nu som hon gjorde i början av sommaren.”

”Det är allt tur att hon har haft dig här över sommarn så att hon har fått vile ryggen.”

Mostergittan klappar mig på armen och hennes blick är snäll.

”Jag undrar hur det ska gå i vinter i kylan, jag önskar jag kunde stanna här och hjälpa henne.”

”Det blir nog bra med det.” Mostergittans rynka mellan ögonbrynen djupnar när hon kliver in i farstun.

”Hallå, mamma?”

”Nej men se, Gittan, det var en överraskning.” Mormor ser upp från spisen när vi kommer in i köket. På bordet står tre koppar på fat, tre kaktallrikar. Don Pedron gurlglar på spisen. Mormor är inte särskilt bra på att ljuga, hon har kallat ut det tunga artilleriet.

”Kickan sa att du kommit in på ekonomisk linje, Lisa, det är fina grejer det. Det är du väl glad för, va?”

”Jo, det är jag väl.”

”Det borde du vara, tänk vilka möjligheter att ta studenten. Du blir den förste i släkten som får en viter mössa, du Lisa, det är grejer det. Tänk om en själv finge haft en finer studentermösse hängandes på väggen å skryte med. Det du, mamma, då hade du varit stolt, va!”

”Det hade varit någe det du. Ett sånt läshuve som du var så är det synd och skam att du aldrig fick läse vidare.”

”Varför gjorde du inte det?” Jag ångrar redan att jag ställt den förbjudna frågan.

”Sånna som oss tog inte studenten.”

”Varför inte?”

”Det var fint folk som tog studenten. Fattigt folk som oss var inte välkomna där.”

”Varför då?”

”Det var så då, du skulle bara veta hur fint folk behandlade sånna som oss på den tiden. Ja än idag förresten, men nu slipper en ju gå piga hos herrskap i alla fall. Det är bättre på fabriken, där är arbetskamraterna samma som en själv, där ser ingen ner på någon. Så du förstår kanske hur mycket det skulle betyda för mormor din att få se dig i en vit studentermösse.” Mostergittan nickar mot mormor som ser ut mot ladugården.

”Ja, tänk ändå om en fick se sitt eget barnbarn gå nerför skoltrappen viftandes med en viter studentmössa innan en dog.” Mormor klappar sig på knäna. ”Nähä, om en skulle ut å släppe in djura och ge dem kvälls. Tar du, Lisa, disken och du, Gittan, lager väl kvällsmat?” Mormor häver sig upp, bordet vickar till under tyngden. Jag bävar inför att lämnas ensam med Mostergittan. Hon ser ut att ha mer att säga. Jag skopar upp skällhett vatten från diskvattensgrytan ner i diskbaljan och ser på när såpan skummar sig, håller i kallt vattnet tills det är på gränsen till uthärdligt, precis som mormor gör.

”Så du sjunger opera du, det har jag aldrig hört något om, är det något nytt du börjat med?”

”Va, näe, jag har alltid sjungit.” Skammen ritar röda flammor nedför halsen på mig.

”Jojo, sjungit det har väl vi alla, va?”

”Jo.”

”Vad har du fått för dig med den där operan då, är det någe du kan?”

”Jag, jag, Maria, eller...”, stammar jag.

”Vem är Maria?”

”Min sånglärare.”

”Sånglärare minsann, går du och tar privatlektioner du, det var inte illa det.”

Rösten skrapar i mig.

”Det var annat när jag var ung. En an fick ju smyga in i kyrka när det var tomt och öve. Men du har ju piano hemma du med, så du behöver ju inte smyge, du har väl pianolärare med du?”

Jag står likstel, bara händerna rör sig i diskbaljan, runt, runt bland tallrikarna.

”Det spåddes om mig också må du tro. Det sas att jag var den mest musikaliska flecka på flere mils radie, ja i hele Östergötland fantes det inte någon så bra som jag. Så sas det.”

Jag tar sats, bänder mig ut skamgreppet.

”Vad hände?”

”Hände och hände. Det hände det att jag blev fjorton, slutade skolan och skaffade mig jobb på pepparkaksfabriken i Gatekulla så jag kunne försörje mig själv och hjälpe mamma och pappa, det hände det som hände alla oss; det var inte lätt efter kriget. Det är ju inget som ni barn nuförtiden behövs tänke på. Ni behövs ju bare tänke på er själv och sitte där och dagdrömme. Du är vuxen nu Lisa. Det är dags att du sluter med de där drömmerierne och skaffar dig ett ordentligt jobb som du kan försörje dig på du, istället för å sitte där och tråne efter någe som aldrig kommer att bli i varje fall.”

Jag vill fråga varför det inte kan bli, varför inte jag kan, men vågar inte.

”Jag kan väl prova, det skadar väl inte att prova?”

”Och vem ska försörje dig när du prover?”

”Ingen, jag kan ta studielån.”

”Ingen och ingen, det är väl staten som betalar ut lånet kan jag tänka, av våra skattepengar. Det är våra pengar det, skattepengarna.”

Jag vågar inte säga emot. Det hettar ända uppe i hårfästet, ilar ner i käken.

”Och vad ska du göra när du misslyckas? Hur ska du betale tillbaka de pengerna då, va?”

Jag ryggar tillbaka mot diskbaljan när Mostergittan närmar sig med sleven rystandes.

”Det har vi väl sett nog av vad det gör när sånna som oss ränner iväg och jager drömmer. Rätt ner i rännstenen bär det, med fylla och elände. Det är bättre du tar det säkra för det osäkra. Skaffa dig ett ordentligt yrke du, som du vet du får jobb på direkt efter gymnasiet. Sekreterare är ett bra yrke det. Då slipper du de här labberna.”

Mostergittan visar upp sina stora händer, fnasiga och röda. Sånna här blir de av fabriksarbete. ”Du kan skatta dig lycklig du att få ett manschettyrke, du kommer få behålla dina liljevita händer du. Drömmar är inte för sånna som oss, förstår du, Lisa lilla, hör du vad jag säger? Drömmar är inte för sånna som oss.”

Skrivmaskinen

Täcket har snurrat upp nattlinnet i en hård korv runt bröstet. Jag sparkar av mig täcket och sliter i nattlinnet för att få ner det. Det kryper under huden och jag har växtvärk i vänster knä. Kliver upp och sträcker ut kroppen och nattlinnet. I köket är det mörkt, månen är gömd bakom molnen. Tar fram magnecyl ur städskåpet. Tyst, tyst öppnar jag kylskåpet. Det klirrar om glasflaskorna i dörrfacken. Jag håller andan och lyssnar. Ingen vaknade. Långsamt lyfter jag ut mjölkkartongen. Kastrullen klonkar när jag tar ut den ur skåpet. Den klonkar igen när jag ställer den på plattan. Jag väntar. Ingen dörr öppnas. Skåpet är tyst när jag öppnar det. Min mugg står ytterst. Jag andas ut. Jag håller upp mjölk i muggen och håller över i kastrullen. Jag väntar med att öppna skafferidörren i det längsta. Den gnisslar. Jag står alldeles still. Fortfarande inga andra ljud. Jag är säker på att sockerpaketets prasslande kommer väcka mamma. Jag väntar på hennes steg, men inga steg hörs. Teskeden kör jag djupt ner i kakaon och hämtar upp två lass som landar på sockerhögen i koppen. Mjölken ryker i kastrullen. Jag håller över lite mjölk och rör till chokladsås. Jag provsmakar en sked, håller på lite mer socker, provsmakar en sked till, håller på lite mer kakao, provsmakar en sista sked innan jag håller på resten av mjölken. Dörren till mitt rum klickar när jag stänger den bakom mig. Det är mörkt och kvavt i rummet. Jag öppnar fönstret och andas in den krispiga septemberluften. Jag sätter mig i fönstret med benen nedstuckna i buskarna utanför med smällebären hängandes i klasar runt benen, de är små ännu, ännu inte färdiga att smällas. Det ryker vitt från kakaokoppen. Jag brukar älska september. Luften är lätt att andas. Det doftar våta löv, nymultnad jord. Hösten doftar nystart. Det är nytt skolår och vad som helst kan hända efter en lång sommar. Hösten får det att hissna i mig. Denna höst är annorlunda. I år multnar jag i takt med löven. Vad som helst kan inte hända längre. Drömmarna är inlåsta, fastlåsta, bortblåsta. Idag börjar Bella på Hvidfeldska. Bellas första dag på musiklinjen. Idag är det min första ensamdag på Majorna.

Spårvagnen plingar och skramlar iväg genom allén. Hjulen skriker i kurvan vid vagnhallen. Huvudet dunkar mot fönstret. Det gör ont, men glaset kyler pannan. Ögon stirrar förbi systembolaget, förbi tappen. Spårvagnen knycker till stopp vid rödljus. Bakhuvudet slår i fönsterkanten när spårvagnen rycker sig framåt igen. Chauffören ropar nästa Röde Sten. Tysklandsbåten skymtar borta vid hamnkajen. Nästa Chapmanstorg. Havet syns mellan husen. Spårvagnens hessa ringning skorrar i öronen och spårvagnen knycker igång och kämpar sig den sista biten upp på backkrönet. Där stannar den och jag ser upp mot den kritvita kyrkan som reser sig rakt upp mot

gråhimlen innan den tippas bakåt och vi får nerför Hängmattan. Det hissnar i magen. Spårvagnen glider långt förbi hållplatsen, vi är halvvägs upp i Masthuggsbacken innan chauffören får stopp.

På bygget syns inga byggjobbare till. Dova klonk hörs från pålningen. Gruset knastrar under fötterna när jag går över bygget fram till skolans staket. Järnstänger svalkar. Skolan står tyst. Jag häver mig över staketet, masar över parkeringen. Trapporna reser sig upp mot skolporten, som slår igen med ett brak. Instängt damm virvlar i en ensam solstrimma och kryper in under skinnet. Ekot följer mig när jag går upp för stentrapporna till tredje våningen. Dörren till klassrummet är stängd. Det skrapar av stolar mot golvet. Bellas stol står tyst på sin plats vid bänken bredvid min. Jag stirrar ner på skrivmaskinen framför mig. I mitt huvud hörs Svansjöns upptakt av stilla violiner. Svart metall glänsar. Runda knappar slitna ner till den silvriga metallen. B:et har blivit ett P, S ett kommatecken. Papper landar vid skrivmaskinen. Ännu ett affärsbrev. Långt borta hörs frökens röst mumla. De svepande träblåsen vaggas hit och dit och gör mig snurrig. De fladdrande violinerna i bakgrunden sätter hudens insida i darr, inälvor kränger, hjärtat slår oregelbundet. Jag sneglar på Bellas bord, hoppas att hon ska ha ångrat sig och komma inslätrandet, försenad som alltid. Men stolen är fortfarande inkörd under bordet.

Undrar vad Bella gör nu. Har hon sånglektion? Kanske kör? Det borde varit jag som var på sånglektion nu. Det borde varit jag som bytt till klassisk musik på Hvidfeldska. Bella kan ju inte ens hålla en ren ton. Vad gör dom på Operahögskolan nu? Jag önskar jag varit där på lektion och lärt mig opera i stället för att sitta här. Metallblåsens kalla luft får håren i nacken att resa sig. En svart skrivmaskin tornar upp sig, upptar hela synfältet. Frökens skugga faller över mig. Hand på axel. Utsmetat ansikte. Hon trär ett papper i maskinen, drar fram det tills den vita kanten syns ovanför färgbandet. Skimrande, drömligt, utsuddade konturer. Kallt, vått droppar ner på händerna. Det suddiga försvinner och för ett ögonblick ser jag allt klart, ser framtiden utstakad i skrivmaskinens kalla metall. Violinerna sveper över mig, stänger ute alla ljud. Mina händer läggs på tangenterna. Fingrarna rycker till. Stålets iskyla kryper in i fingertopparna som saknar pianotangenternas lina värme. Fröken trär plattan över händerna som försvinner under det svarta stålet. Händer rycker undan. Hon lägger dom tillbaka. Så fort hon släpper greppet rycker händerna undan igen. Fröken kör in dom igen under plattan och håller handlederna i ett järngrepp. Frökenläppar rör sig. Violinerna bygger upp till crescendo. Andedräkt av kafferök. Ryggas bakåt, håller andan. Ansiktet

kommer efter. Metallblåsen rör sig olycksbådande, obönhörligt mot slutet. Över händerna sänker sig svanens stora svarta vingar. Vinddraget blåser ner pappret från bordet. Svanen är här, hjärtat slår av på takten, ron sprider sig i kroppen. Röda fötter landar på svart stålplatta. Svartskimrande fjädrar, långa röda ben, dunig bringa vaggar, vingar sveper över hjässan. Smeker, vaggar, lugnar.

Röd blick möter blå. Fly, fly, res dig, flyg. Vingarna sträcks ut och sveper fram och tillbaka. Vingspetsarna smeker kinder, föser undan hår från ansiktet. Fixerar blicken i min, tar ett steg bakåt, tar sats för att lätta. Svanen flyger utan att lyfta. Röd fot fast i färgbandsklyka. Fjädrarna yr över tangenterna. Violiner, träblås och metallblås skriker, ropar. Tubor dundrar. Svanens röda gap i skräck, skriker, i mungipan skummat blod. Händer fastlåsta, jag kommer inte loss. Den kämpar, flaxar men kommer ingenstans. Varje vingslag är mattare än det förra. Den stillnar och ser på mig med svarta ögon, blicken fastetsad i min, höjer vingarna till ett sista försök att komma loss. Tubans dova dödsmissa mullrar. Våldsamt kränger den fram och tillbaka över tangenterna. Gapet skriar rött. Blicken bönar svart. Foten vrider under klykan, glansrött pulserande blod. Röd fors nedför metallen. Färgbandets nyans djupnar. Svanblod pulserar på pappersarket. Träblåsen stillnar, metallblåsen tystnar. Det enda som hörs är violinernas utdragna klagan. Svanens öga mattas. Violinens sista ton svävar ovanför. Svarta vingar sänks sakta ner, det fladdrar till i vingspetsen. Svanen hänger svartstel över stålplattan. Vingar nuddar händer, fingrar rycker i kramp.

Bokstäverna på pappret glöder dödsröda.

Drömmar är inte för sånna som oss

